

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské výchovy

Účast vojáků na zahraničních misích a jejich dopad na rodinný život a fungování partnerských vztahů

Bakalářská práce

Autor: Iveta Poláčková
Vedoucí práce: Doc. PhDr. Mgr. Petra Potměšilová, Ph.D

Olomouc 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Olšanech u Prostějova dne 26.03. 2019

Iveta Poláčková

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Doc. PhDr. Mgr. Petře Potměšilové, Ph. D za odborné vedení práce, vstřícný přístup a cenné připomínky, které mi po celou dobu poskytovala. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům za jejich pomoc při získávání informací a podkladů. Rovněž bych ráda poděkovala své rodině za její podporu a trpělivost, kterou mi celou dobu projevovovala.

Obsah

Obsah.....	4
ÚVOD	6
1 RODINA A JEJÍ FUNKCE	8
1.1 Proměn rodin a jejich význam od 60. let 20. století	9
1.2 Funkce rodiny	9
2 RODINNÝ ŽIVOT VOJÁKA Z POVOLÁNÍ V KONTEXTU S ARMÁDOU.....	12
2.1 Charakteristika vojáka z povolání	12
2.2 Pracovní povinnosti vojáka z povolání v souvislosti s rodinou.....	13
3 PŮSOBNOST VOJÁKA AČR V ZAHRANIČNÍ MISI.....	15
3.1 Historie zahraničních misí s účastí vojáků AČR	15
3.2 Příprava vojáka na misi	18
3.3 Jednotlivé fáze zahraniční mise	19
3.4 Účast člena rodiny na misi a jeho odloučení od rodiny.....	20
4 Návrat vojáka ze zahraniční mise spojený se sociálně – psychologickými aspekty.....	21
4.1 Posttraumatický stresový syndrom.....	23
4.2 Deprese a sebevraždy	23
4.3 Alkoholismus	24
4.4 Drogová závislost v armádě	24
5 Výzkumná část	25
5.1 Výzkumný cíl.....	25
5.2 Kvalitativní výzkum	26
5.3 Polostrukturovaný rozhovor	27
5.4 Výběr respondentů.....	27
5.5 Etické otázky výzkumu	29
5.6 Získávání dat	30
5.7 Rozhovory	30
5.7.1 Rozhovor č. 1	30
Stručný popis rozhovoru.....	30

5.7.2 Rozhovor č. 2	31
Stručný popis rozhovoru.....	31
5.7.3 Rozhovor č. 3	31
Stručný popis rozhovoru.....	31
5.7.4 Rozhovor č. 4	32
Stručný popis rozhovoru.....	32
5.7.5 Rozhovor č. 5	32
Stručný popis rozhovoru.....	32
5.7.6 Rozhovor č. 6	33
Stručný popis rozhovoru.....	33
5.8 Zpracování dat	33
5.9 Interpretativní fenomenologická analýza (IPA).....	33
5.9.1 Motivace účasti profesionálního vojáka na misi.....	34
5.9.2 Podpora rodiny	35
5.9.3 Informovanost rodiny o náplni práce vojáka na misi.....	36
5.9.4 Změny psychického stavu	37
5.9.5 Změny v dosavadním životě	39
5.9.6 Změny v soukromém životě	40
5.10 Shrnutí výsledků	41
Závěr práce	43
POUŽITÁ LITERATURA	44

ÚVOD

„Pomoz mi, abych to dokázal sám.“ (Maria Montessori)

Již třináct let jsem profesionálním vojákem. V průběhu této doby se mi naskytla možnost účasti na zahraničních misích, a to již dvakrát. Působení u bojového praporu mě navedlo k myšlence, že tohle povolání je spíše posláním. Na misích člověk citlivěji vnímá nejen svůj soukromý život, ale také rodinné či partnerské vztahy svých kolegů. Tyto skutečnosti mne poznamenaly natolik, že svou bakalářskou práci věnuji tomuto tématu.

V České republice aktuálně není účast profesionálních vojáků na zahraničních misích příliš uznávána či doceněna. Většina populace vnímá zahraniční mise jako finanční přilepšení profesionálního vojáka. Málokdo si však uvědomí, jak obtížné jeho působení zde je.¹ Během příprav jsou vojáci cvičeni a připravováni na situace, které mohou na misích nastat. Na setkání s realitou a vypořádání se s ní však nelze připravit žádného z nich. Na vojáky je vyvíjen neustálý tlak, díky čemuž si na misích sáhnou až na své pomyslné dno. I přes skutečnost, že jsou vojáci bez rodin a pohybují se na území, kde jim nepřetržitě hrozí nebezpečí, jsou oddaní své misi a jsou připraveni plnit své úkoly i na hranici svých možností. Potýkají se se zvýšeným fyzickým, převážně však s psychickým nátlakem, což může zapříčinit změnu povahy. Vojáci si však změnu chování a psychiky často nepřipouštějí. Zlom nastane až po návratu z mise. Je způsoben ztíženou adaptací a navrácením do běžného života. Vojáci mívají tendenci k uzavírání se do sebe a k odmítání komunikace se svým okolím. Lze tvrdit, že mise je životní zkouškou nejen pro samotného vojáka, ale i pro rodinu, která na něj čeká.

V bakalářské práci se zabývám vojenskou oblastí, konkrétně životem profesionálních vojáků účastnících se zahraničních misí. Teoretickou část práce zaměřuji na vliv vojenské operace, na vojáka i na jeho soukromý život. Dále se soustředím na kompletní přípravu předcházející misím. Také charakterizuji, jaký vliv má psychika a stresové situace na vojáka i na jeho rodinu. Podstatnou částí teorie je vypořádání se vojáka se zážitky, které mohou ovlivnit jeho dosavadní život.

Výzkumná část bakalářské práce analyzuje následky zahraničních misí v životě profesionálního vojáka. Na úvod charakterizuji jednotlivé pojmy. Dále se zaměřuji na výběr

¹*Nejsme žoldáci. Mrzí nás, co se píše na internetu, vzkazují čeští vojáci na misi v Afganistanu.* 2018. [online] [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <<https://radiozurnal.rozhlas.cz/lucie-vyborna-mise-afghanistan-7679668/17>>.

respondentů a získání cenných dat. Poté následuje přepis získaných dat a vyhodnocení vlastních analýz.

1 RODINA A JEJÍ FUNKCE

Rodinu každý vnímá individuálně. Pro většinu je však místem tolerance, komunikace a především lásky. Je tvořena matkou, otcem a alespoň jedním potomkem, které se zde učí základním společenským dovednostem a návykům. Rodina pomáhá dítěti v socializaci s okolním světem. Dítě získává prvotní zkušenosti a upevňuje si své postoje a názory, které jsou pro jeho budoucnost podstatné. V odborné literatuře existuje mnoho definic formulující pojem rodina.

Kraus a Poláčková² uvádí, že všechny společnosti považují za základ rodiny pár, tedy muže a ženu, kteří spolu žijí partnerským životem. Za rodinu označují i útvar, jenž je tvořen nejméně třemi osobami, mezi nimiž existují příbuzenské, rodičovské nebo manželské vazby.

Giddens³ definuje rodinu, jako skupinu lidí, mezi nimiž existuje příbuzenský vztah, kde dospělé osoby ručí za výchovu dětí. Následně zmiňuje, že antropologové a sociologové ve společnosti nazývají rodinu za nukleární. Takovouto rodinu žijící společně v jedné domácnosti tvoří manželé a jejich vlastní, či adoptivní děti.

Rodinu jako sociální zařízení označuje Možný⁴. Tvrdí, že cílem je vytvořit svůj soukromý svět proti světu veřejnému. Dalším jejím úkolem je ochraňovat své členy, neměnit svou velikost, vnější vzhled a vyrovnávat se se změnami ve svém okolí.

De Singly⁵ ve své knize rodinu zmiňuje, jako místo, kde mohou jednotlivci za pomoci svého partnera projevit své pravé já. Uvádí, že pro jedince je nejdůležitější podpora. Na jejím základě si jedinec v manželství buduje svou pravou identitu.

Dle Dunovského⁶ je rodina vnímána jako nenahraditelná instituce mající v životě dítěte nezastupitelnou funkci v rámci socializace.

V dnešní době existuje řada faktorů projevujících se v rodinných životech. Dochází ke změnám, nicméně rodina stále zastává své postavení. Lidé ji vnímají jako nepostradatelnou hodnotu a jako místo, kde nachází sociální bezpečí spolu s citovými vazbami.⁷

²KRAUS, Blahoslav, POLÁČKOVÁ, Věra. *Člověk-Prostředí-Výchova*. 2001, s. 78.

³GIDDENS, Anthony, SUTTON, Philip W. *Sociologie*. 2013, s. 97.

⁴MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. 2002, s. 13.

⁵DE SINGLY, Francois. *Sociologie současné rodiny*. 1999, s. 92.

⁶DUNOVSKÝ, Jiří. *Dítě a poruchy rodiny*. 1986, s. 9.

⁷KRAUS, Blahoslav, POLÁČKOVÁ, Věra. *Člověk-Prostředí-Výchova*. 2001, s. 84.

1.1 Proměny rodin a jejich význam od 60. let 20. století

Od 60. let 20. století máme možnost vnímat, jak se vzájemné vztahy v manželství vyvíjely a postupně měnily. Dříve se kladl důraz především na děti. Tedy na jejich výchovu a zdraví, dále na lásku a vzájemnou práci mezi mužem a ženou. V tomto období bylo obvyklé, že lidé vstupovali do manželství z lásky, čímž se zvyšovala naděje, že manželství vydrží věčně.⁸

V dnešní době si rodiny, či jednotlivci řídí své osudy sami. V hodnotovém systému dochází k situaci, kdy převažuje nezávislost a materiální hodnoty spolu s dědičnými klesají. Lidé svou samostatnost a víru sdělují zcela odlišnými způsoby. Postavení partnerů v manželství si lidé budují sami.

V současné době pevnost manželství upadá. Nesezdané soužití je páry oceňováno, a to z důvodu, že má menší stabilní formu společného žití a je výhodnější pro vlastní potřeby každého jedince. Do svazku manželského páry převážně vstupují v případě založení rodiny.

Vývoj současné společnosti má za následek změnu hodnot u lidí, kteří založení rodiny často odkládají na pozdější dobu. Věk prvorodiček se čím dál tím více zvyšuje a přibývá dvoukariérových manželství, a to z toho důvodu, že se zvyšují i nároky na odbornou způsobilost a vzdělanost, a to i u žen.⁹

Od 60. let 20. století můžeme proměny rodin shrnout do šesti bodů:

- **Zvyšující se počet neúplných rodin, nebo rodin žijících s jedním rodičem** – jedná se o rodiny žijící s jedním rodičem a jedním, nebo více dětmi.
- **Obnovení, nebo složení nových rodin** – tímto označujeme rodiny, kde alespoň jeden z rodičů má za sebou minimálně jednu manželskou zkušenost a pečuje nejméně o jedno dítě z předešlého manželství.
- **Zvyšující se počet nesezdaných manželství.**
- **Snižující se počet sňatků.**
- **Zvyšující se počet rozvodů.**
- **Snížený počet porodů.**¹⁰

⁸DE SINGLY, Francois. *Sociologie současné rodiny*. 1999, s. 89-91.

⁹KRAUS, Blahoslav, POLÁČKOVÁ, Věra. *Člověk-Prostředí-Výchova*. 2001, s. 83-84.

¹⁰DE SINGLY, Francois. *Sociologie současné rodiny*. 1999, s. 87.

1.2 Funkce rodiny

Už od pradávna rodina zastává řadu funkcí, které jsou významné pro vývoj a zdraví každého jedince. Každý z nás, především děti, rodinu a její prostředí vnímají jako prostor, ve kterém nachází své zázemí a bezpečí.¹¹

Kraus ve své knize uvádí, že rodina zastává tyto funkce:

1. **Biologicko-reprodukční funkce** – tato funkce je pro jedince, rodiny a společnost tou nejpodstatnější. Pro celkovou existenci a její vývoj je důležité, aby na svět přicházely děti. Dnešní doba však zaznamenává změnu priorit u populace, kde dochází k tomu, že lidé mění své hodnoty a děti pro ně znamenají překážky v jejich kariérním růstu. Z tohoto důvodu se řada z nich rozhodne odložit těhotenství na pozdější věk a dítě mít pouze jedno.
2. **Sociálně-ekonomická funkce** – je úzce spjata s ekonomickým systémem a jeho rozvojem dnešní společnosti. Rodina je zde zapojena do výrobní a nevýrobní oblasti a zároveň je označována za spotřebitele na niž je závislý ekonomický trh. Současnost také zaznamenává návrat k období, kdy si rodiny zakládaly své rodinné firmy a byly ekonomicky samostatné.
3. **Ochranná funkce** – také lze označit za funkci pečovatelskou a zaopatřovací. Jedná se o zajištění základních životních potřeb (zdravotní, hygienické a biologické) u všech členů rodiny. V období revoluce tuto funkci zčásti zajišťoval stát, kdy se podílel na zabezpečení zdravotní a sociální péče. Po roce 1990 opět přebírá větší odpovědnost rodina, od které se očekává účast na tomto zajištění.
4. **Socializačně-výchovná funkce** – jedná se o proces, ve kterém poskytuje rodina dítěti prvotní sociální návyky a následně ho připravuje na vstup do běžného života. Je nezbytné podotknout působnost mezi generacemi – starší na mladší. V současné době dochází k tomu, že ve většině případech rodiče přenechávají odpovědnost za výchovu svých dětí na pedagogických pracovnících. Rodiče očekávají, že pedagogové odstraní chyby, kterých se na svých dětech svou liberální výchovou dopouští. Za vhodnou výchovu se považuje demokratický přístup, který je založen na komunikaci a partnerském vztahu.
5. **Zábavná-rekreační, relaxační funkce** – tato funkce ovlivňuje všechny členy rodiny. Pojednává o společném trávení volného času a zájmových činnostech.

¹¹KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 2008, s. 81.

6. **Emocionální funkce**-je nenahraditelná a zásadní. Jedinci poskytuje pocit bezpečí, lásky a jistoty, což jsou hodnoty, které jsou v životě dítěte ty nejzásadnější. V dnešní době se často setkáváme s rodinami, u nichž dítě tyto hodnoty postrádá. Příčinou je rozvodovost a zaneprázdnění rodičů. Dítě si může nést následky v podobě depresí.¹²

Podstatné je, aby rodiče byly vzorem pro své děti a vytvářely jim takové zázemí, ve kterém budou nacházet pocit bezpečí a jistoty. V rodinách, kde alespoň jeden z rodičů je vojákem z povolání, dochází k odloučení, což má za následek snížení socializačně-výchovné a emocionální funkce. V případě účasti rodiče na zahraniční misi, která běžně trvá 6-12 měsíců je rodina vystavena zvýšenému psychickému tlaku, neboť si rodina uvědomuje možná rizika.

¹²KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 2008, s. 81-83.

2 RODINNÝ ŽIVOT VOJÁKA Z POVOLÁNÍ V KONTEXTU S ARMÁDOU

Profese vojáka z povolání se řadí svými fyzickými a psychickými nároky mezi náročná povolání. Nejedná se o profesi s pevnou pracovní dobou, neboť délka pracovní doby může kolísat dle potřeby. Jedná se o zaměstnání zasahující do rodinného života, do výchovy dětí, ale také do osobního volna. Člověk ucházející se o profesi vojáka z povolání musí být pevně rozhodnut, zda je schopen tohle náročné povolání vykonávat. Dále je také třeba zvážit, zda se zvládne vyrovnat s nátlakem, které tohle povolání vyvíjí a s celkovou změnou svého dosavadního životního stylu.

2.1 Charakteristika vojáka z povolání

Profesionálním vojákem se může stát občan České republiky (dále jen ČR) starší 18 let, který musí splňovat stanovená kritéria pro přijetí do armády. Výběrové řízení je zahájeno po podání písemné žádosti uchazeče o povolání do služebního poměru, o kterém následně rozhodují příslušné orgány (náborová oddělení jednotlivých Krajských vojenských velitelství). Ověří, zda uchazeč splňuje všechny podmínky, stanovené zákonem 221/1999 Sb. § 3 o vojácích z povolání, nutné pro přijetí:

- a) Uchazeč nesmí být členem žádné politické strany, odborové organizace ani žádného politického hnutí.
- b) Uchazeč musí být trestně bezúhonný.
- c) Dále musí splňovat kvalifikační předpoklady pro služební zařazení (minimálně musí vlastnit výuční list).
- d) Následně musí být zdravotně způsobilý (dochází zde ke kompletnímu zdravotnímu a psychologickému vyšetření).
- e) Na závěr musí uchazeč složit vojenskou přísahu.

Po splnění všech stanovených podmínek je uchazeč přijat do služebního poměru, který je zahájen ve výcvikovém zařízení (Vojenské akademie Vyškov), kde absolvuje základní kurz vojenské přípravy. Kurz spočívá v získání základních vojenských znalostí a dovedností nezbytných pro kariéru vojáka. Po úspěšném absolvování kurzu vojenské přípravy je voják zařazen k vojenskému útvaru dle potřeb Armády České republiky (dále jen AČR), kde získává služební i hodnostní zařazení odvíjející se od dosažené kvalifikace a závěrečného služebního

hodnocení. Voják po dobu svého závazku vykonává nepřetržitou vojenskou službu na území státu ČR, ale také v zahraničí, kam může být vyslán plnit své služební povinnosti.¹³

2.2 Pracovní povinnosti vojáka z povolání v souvislosti s rodinou

Být příslušníkem ozbrojených sil přináší řadu povinností a přizpůsobení se nejen ze strany vojáka, ale i jeho rodiny. Ta se po celou dobu jeho služby v armádě potýká se zkouškou, zda se zvládne vyrovnat s častým odloučením, které vychází z povinností spojených se služebními cestami, odvelením, vojenským cvičením, s účastí na odborných vojenských kurzech, ale především s vysláním a následným působením v zahraničních misích. Zmíněná specifika utvářejí rozdíly mezi klasickými rodinami a rodinou vojáka. Vojenská služba ovlivňuje chod i fungování rodiny.

Další negativum tohoto povolání spočívá v nestálosti pracovních míst a v nejistotě stálého rodinného zázemí. V rámci reorganizací útvarů dochází k přesunům a následnému stěhování vojáka, případně jeho rodiny. Obtížné jsou situace, kdy manželky s dětmi odmítají opustit své dosavadní zázemí a své sociální kontakty. Za těchto podmínek je voják nucen do zaměstnání dojíždět, nebo se sám do místa zaměstnání přestěhovat a se svou rodinou trávit čas pouze o víkendech. V takové situaci se voják i jeho rodina potýkají s pocity samoty ovlivňující jejich psychický stav.¹⁴

Podmínky pro výkon služebního poměru stanovuje zákon 221/1999 Sb. o vojácích z povolání. Je zde uvedena pracovní doba vojáka z povolání, která činí 40 hodin týdně a každý útvar si ji stanovuje dle sebe. U většiny útvarů doba služby začíná od 6:30 a končí v 15:30 hodin. Následně jsou ve výkonu služby specifické nepřetržité vojenské výcviky, jejichž cílem je zdokonalit psychickou a fyzickou úroveň u jednotlivých vojáků. Výcviky jsou povinné a konají se 3 až 5krát do roka. U bojových praporů i každý měsíc. Tyto výcviky probíhají ve vojenských prostorech určené pro tuto činnost. Jedná se o Boletice, Doupov či Libavou. Další činností vojáka z povolání jsou služební pohotovosti, kdy voják vykonává svou službu mimo svou posádku v prostoru, který určí velitel.¹⁵ Jedná se o činnosti charakteru: pomoc při likvidaci a omezení následků průmyslových a ekologických havárií,

¹³ *Zákon č. 221/1999 Sb. o vojácích z povolání.* 2018. [online] [cit. 2018-01-26]. Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-221/souvislosti>>.

¹⁴ DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie.* 2009, s.393-394.

¹⁵ *Zákon č. 221/1999 Sb. o vojácích z povolání.* 2018. [online] [cit. 2019-01-26]. Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-221#cast1>>.

pomoc při povodních a při odklizení velkého množství sněhu, pomoc při likvidaci ohnisek nebezpečné nákazy, nebo při posílení Policie ČR.¹⁶

Mezi následné povinnosti vojáka z povolání řadíme neustálé se zdokonalování ve vojenském oboru. Každý voják musí ovládat práci se zbraněmi a technikou, mít vojenské vystupování a umět se přizpůsobit práci v kolektivu. Rozvíjet by měl také svou vytrvalost a trpělivost, ale také by měl umět pracovat pod psychickým a fyzickým nátlakem, což můžeme označit za nejobtížnější.

Vojáci se často během své služby a výcviku potýkají s totálním vyčerpáním těla, ale i mysli. Podstatou těchto zátěžových situací je připravit vojáky na nebezpečné situace, se kterými se mohou setkat především během svého působení v zahraničních misích.

¹⁶ *Nasazení armády v ČR*. 2018. [online] [cit. 2018-01-26]. Dostupné z: <<http://www.acr.army.cz/vycvik-a-nasazeni/nasazeni-armady-v-cr-15819/>>.

3 PŮSOBNOST VOJÁKA AČR V ZAHRANIČNÍ MISI

V současné době se Armáda České republiky účastní zahraničních misí, které mají humanitární, bojový, pozorovací a kontrolní charakter.¹⁷ Změna také nastala s platností nového zákona 221/1999 Sb. o vojácích z povolání s dobrovolnou účastí na zahraničních misích. Tento zákon stanovuje službu v zahraničí, jako povinnou součást kariéry bez rozdílu pohlaví a věku každého profesionálního vojáka ve služebním poměru v ozbrojených silách.¹⁸

Zahraniční mise změni celkový život vojáka a jeho rodiny. Je zde vystavován situacím, které přináší určitá nebezpečí a rizika. Musí se také přizpůsobit změnám klimatických podmínek (např. chlad, horko, prašnost), rozdílné kultuře, a také ztrátě svého soukromí. Především se ale musí vyrovnat s odloučením od svých blízkých.

Mnoho příslušníků ozbrojených sil svou účast v zahraniční misi vnímá jako tzv. „vyvrcholení své kariéry“, kde mají možnost získat nové nevšední zážitky a zkušenosti. Však skutečnou motivací výjezdu do zahraničí nejsou jen finanční prostředky, ale také snadné uzpůsobení se zajištěním komfortního života bez povinnosti řešit všední a rodinné problémy.¹⁹

3.1 Historie zahraničních misí s účastí vojáků AČR

Česká republika při svém vstupu do Severoatlantické aliance souhlasila se závazkem, že armáda AČR se v rámci udržení mezinárodní bezpečnosti bude podílet svou účastí na zahraničních misích. Na základě získaných zkušeností z programu „Partnerství pro mír“, kde armáda působila především v zemích bývalé Jugoslávie, tak zvládla s úspěchem nasadit české vojáky i do jiných oblastí světa.²⁰

Nová etapa československých vojáků se tak začala psát v noci z 1. na 2. srpna, kdy irácká vojska překročila území Kuvajtu a obsadila celé jeho území. Tento čin byl odsouzen bezpečnostní radou OSN a tehdejší americký prezident George Bush vyslal bojovat americké vojáky do Perského zálivu. Následně tak Federální shromáždění Parlamentu dne 23. září 1990

¹⁷DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 2009, s. 368-369.

¹⁸Zákon č. 221/1999 Sb. o vojácích z povolání. 2018. [online] [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-221/souvislosti>>.

¹⁹DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 2009, s. 391.

²⁰Zahraniční mise ČR-historie. 2012. [online] [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: <<http://www.czech.cz/cz/Objevte-CR/Fakta-o-CR/Obecna-fakta-o-CR/Zahranicni-mise-Armady-CR-%E2%80%93-historie>>.

vydalo souhlas s vysláním československé protichemické jednotky, na jehož základě odjelo 11-14. prosince bojovat 200 vojáků do Saudské Arábie.²¹

Do současné doby vojáci AČR působili v 31 zemích, které se označují za rizikové oblasti. Vojáci AČR jsou součástí také humanitární pomoci mezinárodního společenství, kde působí jako pozorovatelé OSN (Organizace spojených národů) a OBSE (Organizace pro bezpečnost a spolupráce v Evropě).²²

Následující tabulka znázorňuje počet vojenských misí s účastí českých vojáků AČR v rizikových oblastech. Zahraniční mise jsou v tabulce řazeny postupně a čísla udávají počet nasazených vojáků.²³

1. POUŠTNÍ BOUŘE (1990–1991) – Osvobozovací operace v Kuvajtu – 200 příslušníků
2. UNGCI (1991–2003) – Humanitární operace v Iráku- 320 příslušníků
3. UNPROFOR (1992–1995) – Mírová mise v zemi bývalé Jugoslávii – 2250 příslušníků
4. UNCRO (3/1995–/1996) – Mírová mise v Chorvatsku (krajina) – 750 příslušníků
5. UNTAES (1/1996–1/1998) – Mise polní nemocnice v Chorvatsku – 100 příslušníků
6. IFOR, SFOR, SFOR II (1996–12/2001) – Mírová operace v Bosně a Hercegovině, Chorvatsku – 6300 příslušníků
7. AFOR (1999) – 6. Polní nemocnice v Albánii a Turecku (zemětřesení) – 100 příslušníků
8. KFOR (1999–2/2002) – Mírová operace v Kosovu – 3070 příslušníků
9. ESSENTIAL HARVEST (8–10/2001) – Mírová operace v Makedonii – 120 příslušníků
10. KFOR- (2/2002–7/2005) – Česko – Slovenský prapor v Kosovu – 2400 příslušníků
11. KFOR (2005–2011) – Brigáda úkolového uskupení Střed Šajkovac, Kosovo – 3070 příslušníků
12. SFOR (2002–12/2004) – Velitelství + civilní spolupráce v Bosně a Hercegovině – 42 příslušníků
13. TRVALÁ SVOBODA (3/2002–6/2003) – Protiteroristická operace v Kuvajtu – 612 příslušníků
14. ISAF (4/2002–1/2003) – Mírová operace 6. a 11. Polní nemocnice v Afghánistánu – 269 příslušníků
15. ISAF (1/2003–4/2003) – Polní chirurgický tým v Afghánistánu – 11 příslušníků
16. IZ SFOR (4/2003–12/2003) – Kontingent 7. Polní nemocnice v Iráku a Basře – 526 příslušníků
17. IZ SFOR (MNF-I) , (12/2003–12/2006) – Kontingent vojenské policie v Iráku a Shaibahu – 1273 příslušníků
18. CONCORDIA (4/2003–12/2003) – Operace EU v Makedonii – 2 příslušníci

²¹Historie zahraničních misí. 2018. [online] [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: <<http://www.mise.army.cz/historie-misi/historie-zahranicnich-misi-140768/>>.

²²Zahraniční mise ČR-historie. 2012. [online] [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: <<http://www.czech.cz/cz/Objevte-CR/Fakta-o-CR/Obecna-fakta-o-CR/Zahranicni-mise-Armady-CR-%E2%80%93-historie>>.

²³ Historie misí. 2018. [online] [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <<http://www.mise.army.cz/historie-misi/default.htm>>.

19. ISAF EOD + METEO (od 3/2004–3/2007) – Letiště Kábul v Afghánistánu – 350 příslušníků
20. TRVALÁ SVOBODA 2004 (3–8/2004) – 601. skss v Afghánistánu – 120 příslušníků
21. WINTER RICE – Humanitní operace NATO v Pákistánu – 29 příslušníků
22. TRVALÁ SVOBODA 2006 – Operace NATO v Afghánistánu – 120 příslušníků
23. ISAF EOD + METEO (4/2004–3/2007) – Letiště Kábul – 350 příslušníků
24. ALTHEA (2/2004–6/2008) – Mírová mise v Bosně a Hercegovině – 400 příslušníků
25. JOINT ENTERPRICE – Mírová mise v Kosovu – 660 příslušníků
26. OPERACE MNF-I a NTM – I – Operace koalice mnohonárodních sil v Iráku – 423 příslušníků
27. MISE ISAF (KAIA) (2007–2008) – Polní nemocnice na Kábulském mezinárodním letišti – 658 příslušníků
28. OPERACE EUFOR TCHAD/RCA – Čad – 2 příslušníci
29. VÝCVIKOVÁ MISE NATO V IRÁKU – NTM-I (2009) – 4 příslušníci
30. MISE ISAF URUZGÁN (2009) – Ochrana a obrana obvodu nizozemské základny Camp Hadrian – 200 příslušníků
31. BALTIC AIR POLICING (2009) – Litva – 2x75 příslušníků
32. VRTULNÍKOVÁ JEDNOTKA HELI UNIT ISAF (2009–2011) – Afghánistán – 7x100 příslušníků
33. ÚKOLOVÉ USKUPENÍ 601. SKSS V MISI ISAF (6/2011–6/2012) – Afghánistán, Nangarhár, 2 x 100 příslušníků
34. BALTIC AIR POLICING (2012–2013) – Litva – 2 x 64 příslušníků
35. VÝCVIKOVÉ JEDNOTKY VOJENSKÉ POLICIE (2012–2013) – Afghánistán, Wardak, ISAF – 4 x 12 příslušníků
36. OPERAČNÍ VÝCVIKOVÝ VSTYČNÝ TÝM OMLT (2012–2013) – Afghánistán, Wardak, ISAF – 5 x 54 příslušníků
37. ISAF PRT (2008–2013) – Afghánistán, Lógar, ISAF – více jak 2500 příslušníků
38. 1. MAT WARDAK ISAF (2013) – Afghánistán, Wardak, ISAF – 59 příslušníků
39. 1. MAT LOGAR ISAF (2013) – Afghánistán, Lógar, ISAF – 64 příslušníků
40. AIR POLICING (10/2014–12/2014) – Letiště Keflavik – 75 příslušníků
41. ACTIVE FENCE (9/2014–1/2015) – Letiště Incirlik Turecko – 7 příslušníků
42. AIR SURVEILLANCE (7–8/2015) – Letiště Keflavik Island – 70 příslušníků
43. AIR SURVEILLANCE (8–11/2016) – Letiště Keflavik Island – 70 příslušníků
44. INHERENT RESOLVE (12/2016–6/2017) – Polní chirurgický tým, západní část Iráku – 17 příslušníků

V současné době probíhají aktuální zahraniční mise s účastí vojáku AČR: v Afghánistánu (Resolute SUPPORT), Strážní rota Bagram (Afghánistán), Jednotky VP ZÚ ČR Kábul (Účast Vojenské policie na letišti Kábul), v Lotyšsku a Litvě, v Kosovu (KFOR), v Somálsku (EU NAVFOR Somalia), v Bosně a Hercegovině - BiH (EUFOR – ALTHEA), EUNAVFOR MED Sophia, v Mali (EUTM), Mali (MINUSMA), v Iráku, na Sinaji (MFO), v Izraeli (UNDOF).

3.2 Příprava vojáka na misi

Služba v zahraniční misi úzce souvisí se zvýšenými nároky na psychický a fyzický stav vojáka, a proto je nutné, aby každý jedinec prošel před výjezdem kvalitní přípravou. Armáda AČR se zaměřuje především na psychiku vojáka, díky čemuž je schopen eliminovat

svůj strach a napětí v situacích, se kterými se během mise může setkat. Voják je tak povinen účastnit se intenzivního výcviku, ve kterém je kladen důraz na zátěžové a nebezpečné situace vedoucí k získání nových zkušeností a návyků. Příprava na misi trvá přibližně jeden rok.

Dle Dziakové²⁴ existují techniky pro přípravu na misi, které dělí na:

1. **Obecné** – tyto techniky jsou vhodné pro většinu vojenských specializací.
 - Imitace bojiště (výbuch, hluk, střelba).
 - Překážková dráha (dělí se na klasické, nebo ohnivé, dále ji mohou vojáci zdolávat s chemickou maskou, anebo v noci).
 - Překonávání vodních překážek.
 - Imitace zraněných či mrtvých vojáků, přivykání si na zdeformovaná těla.
 - Přesuny vedené v boji v extrémních podmínkách.

2. **Specifické** – techniky jsou již určené pro specializované jednotky.
 - **Pěchota** (mechanizované jednotky) – jednotky se účastní nočních střelb, bojových střelb u jednotek a útvarů, překonávají minová pole se zátarasy pod palbou od nepřítele.
 - **Průzkumníci** – plní dlouhodobé úkoly u kterých jsou odloučeni od jednotky, odhalují léčky, zaměřují se na přepady a na jednání s nepřítelem.
 - **Jednotky rychlého nasazení** – rychlé nasazení do bojové připravenosti a následný přesun do prostoru bez jakýkoliv informací.
 - **Řidiči kolové a pásové techniky** – jejich jízdy probíhají za nízké viditelnosti, účastní se dlouhých přesunů, dále se účastní vyproštění ostatních vozidel.

Obzvláště u bojových misí je potřeba klást důraz na psychickou připravenost vojáků. Dziaková²⁵ uvádí pět bloků, kterými by si měl každý voják projít.

²⁴DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 2009, s. 73-74.

²⁵DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 2009, s. 120-124.

1. **Prevence psycho traumatu** – tento blok je zaměřen na práci s vojenským psychologem, který se snaží vést diskuzi s vojáky na téma smrt a umírání. Zaměřuje se na to, co smrt pro vojáky znamená, jaké s ní mají zkušenosti a jaké pocity v nich zmínky o smrti vyvolává.

2. **Psychologická tematika o smrti** – i tento blok probíhá formou diskuze, kde se vojenský psycholog snaží vojákům vysvětlit akutní reakci na traumatický zážitek při kontaktu s mrtvými. Psycholog v těchto situacích klade velký důraz na spolupráci v jednotce.

3. **Autentické fotografie** – vojákům zde budou předloženy fotografie s mrtvými těly lidí, kteří umřeli nepřirozeným způsobem, anebo se bude jednat o fotky s těly ve vysokém stádiu rozkladu.

4. **Videonahrávky s tematikou smrti** – blok probíhá stejně jako blok tři, ale je doplněn o videonahrávky. Vojenský psycholog zde sleduje jednotlivé reakce vojáků, které by měly být bez emocí.

5. **Mrtvá těla in natura** – poslední blok je považován za tzv. „vyvrcholení“ celé přípravy. Spočívá v návštěvě patologie. Vojenský psycholog se snaží u vojáků vyvolat skutečné prožitky a emoce, a také zvýšit odolnost vůči traumatickým situacím spojených se smrtí.

3.3 Jednotlivé fáze zahraniční mise

Charakteristika jednotlivých fází zahraničních misí dle Dziakové²⁶.

Fáze adaptace (1. až 6. týden) - život vojáka prochází kompletní změnou. Prvních šest týdnů se seznamuje s prostředím, organizací a prací jednotky. Přivyká si také na ztrátu svého soukromí a odloučení od rodiny. Dále se seznamuje s místními obyvateli, jejich kulturou a zvyky. Zde je nutné, aby vojáci respektovali odlišnost kultur dané země (např. odlišné postavení žen v rodině a společnosti, krevní mstu a další). Z důvodu předcházení příznakům maladjustace a maladaptace na prostředí mise je vojákům nabídnuta řada relaxačních činností. Podstatné je, aby vojáci měli vyplněný svůj volný čas (kolektivními hrami, sportem, knihami či sledováním filmů) a nepropadli sociálně-psychologickému napětí.

Fáze normalizace (6. až 12. týden) - tato fáze se vyznačuje vysokým pracovním nasazením s minimální chybností. Dále je charakterizovaná svou celkovou nekonfliktností

²⁶DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 2009, s. 370-375.

v mezilidských vztazích, jak u vojenských jednotek, tak v i partnerských a rodinných vztazích.

Fáze stereotypie (4. až 5. měsíců) – v této fázi dochází ke stereotypu a k ponorkové nemoci, která je pozitivního a negativního charakteru. Vojáci si přivyknou na pravidelný denní režim, který vnímají jako součást svého života a okolní svět jako kdyby nebyl. Ponorková nemoc zasáhne každého. Vyznačuje se změnou chování, které je doprovázeno urážkami, mobbingem a určitou nesnášenlivostí. Je až překvapující, jaký stupeň agrese se v mužském kolektivu vytvoří. V těchto situacích mnohdy překvapí jedinec i sám sebe, který o sobě smýšlel, že je vůči ostatním tolerantní a přátelský. Najednou jej obtěžují zlozvyky v začátcích snesitelné. Dalším krizovým bodem této fáze je ztráta intimity a svého soukromí. Dochází zde také k problémům spojených se soužitím vojáků a vojákyň. Jedinci, kteří žijí na misi sexuálním životem se často stávají terčem pomluv a urážek. V průběhu této fáze se dostávají také problémy z domácího prostředí. Dochází zde často ke konfliktům, které jsou buď reálné nebo nereálné, a především se dostavuje žárlivost. Vojáci si nechtějí připustit, že se buď oni sami nebo jejich blízcí se po dobu mise mohli změnit.

Fáze závěrečná (6. měsíc) – voják se ocitá ve fázi s pocitem, že svou práci odvádí na nejvyšší úrovni. S blížícím se koncem mise a odletem domů jsou vojáci v uvolněné náladě, a právě v daný moment může dojít k celkové chybnosti s tragickými následky.

3.4 Účast člena rodiny na misi a jeho odloučení od rodiny

Zahraniční mise jsou považovány za jedny z nejbolavějších témat spojených s působností člena rodiny v armádě. Opakovaná účast profesionálních vojáků na misích tak narušuje chod rodinných a partnerských vztahů a celkového manželství. Po odjezdu vojáka na misi dochází k opuštění rodinného hnízda a k odkázání osamocených partnerů i dětí na celkový chod rodiny a všední problémy. Tato situace se znásobí samotou a strachem o jeho bezpečí, neboť rodině nejsou poskytovány informace o pozici vojáka. Neznámé jsou jim situace, ve kterých se nachází. Každé dlouhodobé odloučení vojáka od rodiny přináší sociálně psychologické problémy, které se týkají oblasti partnerských vztahů, nevěry, sexuální abstinence a problémů spojených s výchovou dětí. Mnohokrát se již vojenští psychologové ve své praxi setkali se skutečnými příběhy vojáků, kteří po svém návratu z vojenské mise našli prázdný byt a jejich manželky s dětmi začaly nový život s vojákovým nejlepším kamarádem, ve kterém našli pochopení a oporu.²⁷

²⁷DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 2009, s. 391-393

Každá žena by si měla před vstupem do manželství s profesionálním vojákem uvědomit, co takové soužití obnáší. Zpočátku svého manžela obdivuje a je na něho náležitě pyšná. S postupem času se začnou vyskytovat problémy a její postoj se změní a začne ho vnímat jako zdroj společných problémů.

4 Návrat vojáka ze zahraniční mise spojený se sociálně – psychologickými aspekty

Na základě získaných zkušeností armáda charakterizuje návrat vojáka z vojenské mise jako proces, který je náročnější víc, než se může zdát. S ukončením mise voják ztrácí vojenskou moc, zvyky spojené s řešením konfliktních situací, organizovaný život spojený s autoritou a určitými pravidly. Voják je na zpět v civilním životě, do jehož chodu se musí opět začlenit. Především tzv. „raná fáze“ je pro vojáky tou nejobtížnější. Musí se opět zapojit do rodinného a partnerského života, do pracovního procesu a dále plnit běžné úkoly v životě. Za nejobtížnější však považuje potlačení emocí spojené se zkušenostmi, které na misi získal. Bojuje s pocity úzkosti a zmatenosti, které v přítomnosti svého partnera pocítuje. U nikoho z rodiny nenachází pocit pochopení a ocenění. Připadá mu, že změna nastala i u jeho kamarádů, manželky nebo přítelkyně, se kterými si nemá již co říct.²⁸

Problém nastává i v intimním životě. Dochází zde ke „komunikační bariéře“, která je spojena s nereálnými fantaziemi a očekáváním. Vojáci si během pobytu na misi často plánují a představují co ve svém sexuálním životě změní a po dlouhodobém odloučení se dostávají stav spojený s úzkostnými pocity. „*Vojáci nerozumí pocitům hněvu, nepřátelství a negativním pocitům ze separace, jež je zastihnou nepřipravené v období, o němž několik měsíců snili.*“²⁹

Výrost se Slaměním³⁰ zmiňují, že zachování vztahu s blízkou osobou opačného pohlaví se participují různé jevy jako jsou prožitky, závazky, intimita, ale i sociální a fyzikální prostředí, které je náhle po návratu ze zahraniční mise změněné. Je nutné o těchto jevech společně mluvit a pocity úzkosti vnímat jako normální stav při návratu domů.

Důležité je také připravit na návrat rodiče z mise i děti, u kterých jsou reakce odlišné a odvíjí se především od jejich věku.

- Děti do jednoho roku se odtahují a přimykají se ke své matce.

²⁸DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 2009, s. 376-377.

²⁹DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 2009, s. 378.

³⁰VÝROST, J. SLAMĚNÍK, I. *Sociální psychologie*. 2008, s. 123.

- Děti do tří let většinou svého rodiče nepoznají a potřebují čas, aby si opět zvykli na jeho přítomnost.
- Děti od tří do pěti let svoje emoce projevují demonstrací své zlosti, neustále zlobí a snaží se získat pozornost svého otce, aby se ujistily, že je skutečný.
- Děti od pěti do dvanácti se obávají z návratu rodiče z mise, poněvadž mají strach ze zpřísnění domácích pravidel.
- Děti od třinácti do osmnácti let žijí ve zlosti a ve většině případů si dávají vinu, že mohou za to, že jejich rodinný život není stejný jako u ostatních rodin.³¹

Vojáci po návratu z mise domů často mění své dosavadní priority a životní postoje. U některých jedinců může dojít i k propadnutí sociálně – psychologickým jevům, a to v důsledku nevyrovnání se posttraumatickými situacemi, ke kterým během mise došlo.

4.1 Posttraumatický stresový syndrom

Být příslušníkem ozbrojených sil znamená setkávat se se situacemi, které představují určitá rizika a nebezpečí. Tyto situace jsou v zahraničních misích již běžnou součástí. Voják se s nimi během své služby může setkat např. při vlastním zranění, při zranění nebo úmrtí svého kolegy, při nasazení na mimořádných událostech a při přírodních katastrofách.

Dle Dziakové³² tato psychická porucha představuje *stav, ve kterém se postižený opakovaně ve svých myšlenkách vrací k traumatizujícímu zážitku, přestože má tendence vyhýbat se všemu, co by mu traumatizující zkušenosti připomínalo. Projevuje se podrážděností, vzrušením a strachem.*

Poruchu lze také definovat jako stav při kterém dojde k narušení přirozené reakce člověka na nebezpečí. Vzniká v důsledku děsivé životní situace (např. dopravní nehodu, vlakové neštěstí, znásilnění, sexuální zneužití, přepadení a další).³³

V Armádě AČR se tato porucha spojuje s událostmi z období druhé světové války a s rokem 1968 v souvislosti s vězněním z politických důvodů. V současné době jsou do rizikové skupiny zařazeni vojenské jednotky, které se účastní bojových zahraničních misí.³⁴

³¹DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 2009, s. 379-380.

³²DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 2009, s. 302-303.

³³*Posttraumatický syndrom, šok – příznaky, projevy, symptomy*. 2014. [online] [cit. 2018-02-10]. Dostupné z: <<https://www.priznaky-projevy.cz/psychiatrie-sexuologie/812-posttraumaticky-syndrom-priznaky-projevy-symptomy>>.

³⁴DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 2009, s. 302-303.

4.2 Deprese a sebevraždy

Deprese je jedno z nejčastějších psychických onemocnění vojenského personálu. S touto psychickou nemocí se během své služby v ozbrojených silách setká téměř každý jedinec. Vyznačuje se příznaky jako je sklíčenost, nechutenství, vyčerpanost a nespavost. Ve většině případech jsou tyto pocity krátkodobé. Existují ale výjimky, ve kterých dochází k ovlivňování klasického života. U těchto jedinců je potřeba přistoupit k psychologickému, nebo psychiatrickému vyšetření ve vojenské, nebo civilní nemocnici.

S touto psychickou poruchou úzce souvisí sebevražedné jednání. Dziaková³⁵ uvádí profil rizikového vojáka:

- Věk do 25 let, nebo nad 50 let (80 %).
- V anamnéze LMD, sebevražda příbuzného, spáchání trestného činu (60 %).
- Abúzus (zneužívání) drog včetně alkoholu (40 %).
- V současné rodinné nebo vztahové problémy (80 %) – často předchází velká hádka.
- Finanční nebo právní problémy.

Autorka dále uvádí, že ve většině případů sebevražd dochází během adaptačního období, ve kterém se příchozím vojákům mění dosavadní život (změna dosavadního rodinného života, dojíždění do práce, změna pracovního místa).

4.3 Alkoholismus

Alkoholismem v AČR jsou zasaženi jedinci na všech pozicích. Nejvíce postiženou skupinou jsou však muži od 30–55 let. Zpočátku si lidé závislí na alkoholu nepřipouští, že by se jejich závislost nějakým způsobem odrážela na jejich práci a výkonu. V tomto případě dochází k omylu. Závislost má za následek často neodůvodněnou absenci, pracovní lhostejnost, sníženou zdatnost a celkovou výkonnost. V těchto situacích dochází k rozvázání pracovního poměru i u osob, které jsou vysoce kvalifikované, a které se účastnily výcviku, do něhož byly vloženy nemalé finanční prostředky.³⁶

³⁵DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 2009, s. 442-445.

³⁶DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 2009, s. 429.

4.4 Drogová závislost v armádě

U jedinců drogově závislých dochází ke změně chování stejně jako u jedinců závislých na alkoholu. Tato závislost ve většině případů vzniká z víkendových akcí a postupně se mění na každodenní rituál. Reakce a chování vojáků závisí na druhu užití drogy. Může být pasivní, anebo se může projevovat verbální i tělesnou agresivitou. V těchto chvílích jsou vojáci nebezpeční sobě i svému okolí.³⁷

Dle Ondrejkoviče³⁸ vychází drogová závislost ze čtyř charakteristik:

- Nepřekonatelná žádostivost, anebo potřeba.
- Tendence zvyšovat konzumaci dávek.
- Psychická a všeobecná fyzická závislost na účinku, který může droga vyvolat.
- Zvyšující účinek na jedince a společnost.

V současné době armáda AČR provádí náhodné testování jedinců na přítomnost návykových látek. V případě pozitivního výsledku dochází k okamžitému ukončení pracovního procesu.

Sociálně nežádoucí jevy v prostředí armády AČR jsou specifické především z důvodu vysoké míry psychické a fyzické zátěže u daných příslušníků. Dále jsou tyto jevy v prostředí armády AČR pouhým odrazem celospolečenského dění, a proto je nutné zde vycházet z prevence, která je stanovena v rozkaze ministerstva obrany č. 53/2010. Rezort ministerstva obrany je zajišťován především primární prevencí, která působí na současné problémy sociálně nežádoucích jevů. Cílem stanovené prevence je předcházet a minimalizovat dopady sociálně nežádoucích jevů v resortu ministerstva obrany.³⁹

³⁷DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 2009, s. 433-441.

³⁸ONDREJKOVIČ, Peter. *Sociálna patológia*. 2009, s. 265.

³⁹ *Ministerstvo obrany*. 2018. [online] [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <<http://www.mocr.army.cz/assets/multimedia-a-knihovna/casopisy/vojenske-rozhledy/vr-1-2012.pdf>>.

5 Výzkumná část

V praktické části bakalářské práce se zabývám kvalitativním výzkumem. Jako metodu jsem si vybrala polostrukturovaný rozhovor, na jehož základě budu moci zachytit výpovědi respondentů v bezprostřední podobě. Následnou interpretaci výsledku provedu za pomoci interpretativní fenomenologické analýzy.

5.1 Výzkumný cíl

Ve výzkumné části je mým cílem zjistit, jaký vliv měla účast vojáků na zahraniční misi na jejich osobní život. Vojáci se během svého pobytu na misi musí vyrovnat s řadou faktorů, které ovlivňují především jejich psychickou stránku. Tyto vlivy se následně odráží i na jejich zpětné adaptaci do běžného života.

V kontextu s předpokládaným cílem jsem si stanovila hlavní výzkumnou otázku, která zní „*Jaký dopad má účast profesionálního vojáka v zahraniční misi na jeho osobní život.*“ Následně jsem se v ní zaměřila na čtyři okruhy, kterými jsou motivace, podpora rodiny, změny na psychickém stavu a zpětná adaptace do života. K výzkumnému problému jsem stanovila tyto otázky.

1. Jaká byla motivace k Vaší účasti na misi?
2. Jak reagovala rodina na Vaši účast na zahraniční misi?
3. Byla Vaše rodina podrobněji seznámena s tím, co Vás na misi čeká a jaká bude Vaše náplň práce?
4. Pozorovali jste nějaké změny na Vašem psychickém stavu během účasti na misi? Pokud ano můžete je popsat?
5. Změnil se nějakým způsobem Váš dosavadní život?
6. Vnímali jste po návratu z mise změnu na Vašem vztahu s manželkou/partnerkou?

5.2 Kvalitativní výzkum

Kvalitativní výzkum je definován Creswellem⁴⁰ jako *proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníku výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.*

⁴⁰HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 2005, s.50.

Některými metodologi je kvalitativní výzkum vnímán jako pouhý doplněk tradičních kvalitativních výzkumných strategií. Ostatními je zase vyznačován jako protipól ve spojení s vědou.

Kvalitativní výzkum spočívá v tom, že si výzkumník na začátku stanoví téma a otázky, které může v průběhu sběru dat doplňovat a specifikovat. Na základě těchto metod se tento výzkum považuje za pružný. Dále si výzkumník v průběhu své činnosti zajišťuje a následně analyzuje všechny získané informace, které napomáhají k vysvětlení výzkumných otázek. Získávání dat k výzkumu je časově náročnější. Výzkumník si určuje jedince i místo, které má v úmyslu zkoumat a monitoruje ho v různých časových intervalech. Získávání informací a jejich analýza probíhá zároveň. Ze získaných dat provádí výzkumník analýzu a následně se rozhoduje, které informace jsou pro něho potřebné, a které naopak ne. Během tohoto cyklu výzkumník sbírá další data, která opět analyzuje. Závěrečná zpráva zahrnuje důkladný popis místa zkoumání, obsáhlé citace z rozhovorů a poznámek, které si výzkumník poznamenával během výzkumu v terénu. Ve většině případů dochází k tomu, že výzkumník své závěry konzultuje se sledovanými jedinci a jejich názory a připomínky zohledňuje v závěru svého výzkumu.

Kvalitativní výzkum má také svá pozitiva a negativa. Mezi jeho pozitivní stránky patří podrobný popis a pochopení jedince, skupiny či daného fenoménu v jejich přirozeném prostředí. Dále umožňuje studovat procesy a navrhopvat teorie. Má dobré reakce na místní situace a podmínky, a také vyhledává místní příčinné souvislosti.

Za nevýhody kvalitativního výzkumu se považují získané informace, které nemusí být generalizované na obyvatelstvo a jiné prostředí. Dále se v tomto výzkumu obtížně provádí předpovědi a testování hypotéz a teorií. Pro výzkumníka je časově náročné získávání dat, jejich následná analýza a výsledky mohou být snadněji ovlivnitelné výzkumníkem i jeho předostmi.⁴¹

5.3 Polostrukturovaný rozhovor

Rozhovor je nejčastěji používaná metoda při sběru dat u kvalitativního výzkumu. Umožňuje nám zachytit výpovědi v přirozené podobě.

Předpokladem polostrukturovaného rozhovoru je orientace výzkumníka ve zkoumaném prostředí a znalost problematiky daného jevu. Při rozhovoru je potřeba ze strany výzkumníka sestavit osnovu, která bude obsahovat určitý okruh otázek. Stanovené otázky mají být charakteru citlivého, otevřeného, neutrálního, a především srozumitelné pro respondenta. Doporučuje se začínat lehčími otázkami a postupně přistupovat ke

⁴¹HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 2005, s.49-52.

stanovenému problému. Výzkumník by měl ukazovat dotazovanému zájem o jeho odpovědi a při odklonění otázek ho zastavit a vrátit zpět k danému tématu. V případě, že chce výzkumník získat více informací může využít možnosti doplňujících otázek. Pro kvalitu výzkumu a jeho následný přepis je potřeba rozhovor zaznamenávat na diktafon s čím musí souhlasit respondent. Výzkumník musí také respondenta v úvodu seznámit s anonymitou a důvěrností výzkumu.

Rozhovor mnoho lidí považuje za metodu náročnou. Jeho kvalita se odráží na připravenosti a následném průběhu rozhovoru mezi výzkumníkem a respondentem.⁴²

5.4 Výběr respondentů

Výběr respondentů u kvalitativního výzkumu je záměrný. Zvolené osoby by měly mít vědomosti k danému tématu, aby mohly podat dostatečné informace potřebné pro výzkumníka.⁴³

Výběr respondentů byl směřován pouze na profesionální vojáky, kteří se alespoň jednou účastnili zahraniční mise. Vzhledem k citlivosti tématu byli osloveni kolegové, se kterými se známe již řadu let. U těchto osob se dalo předpokládat, že budou ochotni poskytnout informace o svých získaných životních zkušenostech. Jedná se o profesionální vojáky, kteří se účastnili mírových misí v Kosovu, bojových misí v Afghánistánu (v Kábulu, Logaru a Bagramu) a Mali.

Do výzkumu se zapojilo 6 profesionálních vojáků mužského pohlaví. Do výběru respondentů bylo úmyslem zapojit svobodné, ženaté, bezdětné osoby, ale i osoby mající rodiny. V jednom případě se jednalo o respondenta, který byl ve svazku manželském a vztahu bezdětném. Dále se jednalo o respondenta, který byl v dlouholetém vztahu, který byl bezdětný. Třetí respondent byl svobodný a bezdětný. Poslední tři respondenti byli ve svazku manželském a měli děti. Věk oslovených respondentů se pohyboval v rozmezí od 26-38 let.

Účast profesionálních vojáků ženského pohlaví na bojových misích je menší, než u mužů. Z tohoto důvodu bylo pro mě obtížnější sehnat respondenta ženského pohlaví, který by měl dostatečné zkušenosti z tohoto prostředí.

Z důvodů zachování anonymity budou následně respondenti vystupovat pod smyšlenými jmény. Jejich následná charakteristika:

Martin: 33 let, SŠ, ženatý (2 roky), bezdětný.

- **Mise:** Kosovo 2008, Afganistán 2009, Mali 2014, Afganistán 2018.

⁴²ŠVARŇÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 2007, s. 159-184.

⁴³GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2010, s. 144.

Lukáš: 26 let, SŠ, zadaný (3 roky ve vztahu s přítelkyní), bezdětný.

- **Mise:** Afganistán 2018.

Petr: 27 let, VŠ, svobodný, bezdětný.

- **Mise:** Afganistán 2018.

Roman: 34 let, ženatý (4 roky), 1 dítě (2 měsíce).

- **Mise:** Afganistan 2009, Irák 2011, Afganistán 2013, Afganistán 2016, Afganistán 2018.

Honza: 38 let, ženatý (10 let), 1 dítě (5 let).

- **Mise:** Afganistán 2018.

Tomáš: 38 let, ženatý (8 let), 3 děti (5 let, 7 let, 9 let).

- **Mise:** Afganistán 2017, Afganistán 2018.

5.5 Etické otázky výzkumu

Dle Hendla⁴⁴ je potřeba u každého výzkumu dodržovat stanovená etická pravidla, která zní:

1. **Poučný (informovaný) souhlas:** respondent, který se účastní výzkumu, musí být informován o jeho celkovém průběhu a dále musí souhlasit se svou účastí na něm.

2. **Pasivní nebo aktivní souhlas:** aktivní souhlas představuje podepsání stanoveného dokumentu. Pasivní formulář podpis nevyžaduje. Podepisuje ho pouze ten, kdo se odmítá účastnit výzkumu.

3. **Zatajení informací účastníkům:** došlo-li po ukončení výzkumu k nevyhnutelnému zatajení informací, je povinností účastníka informovat o celkovém průběhu výzkumu.

4. **Svoboda odmítnutí:** účastníci musí být informováni o tom, že kdykoli mohou svou účast na výzkumu ukončit.

5. **Anonymita:** u optimálního výzkumu identita účastníků není známá. V případě, že nelze anonymitu zatajit, identita účastníka nesmí být poskytnuta nikomu dalšímu.

Na základě stanoveného tématu je vhodné dodržovat určitou opatrnost. Vojáci se během mise potýkají s rizikovými faktory (jako jsou raketové útoky, nebezpečí teroristického útoku, střelba, různá zranění), na jejichž základě může dojít ke zvýšeným reakcím na stres.

⁴⁴HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 2005, s 155.

Situace, které jsou mnohdy součástí běžného života na misi nejsou z bezpečnostních důvodů prezentovány médií, a proto je vhodné i u výzkumu zachovat anonymitu vojáků.

V úvodu jsem všechny účastníky výzkumu seznámila s obsahem a cílem mé práce a následně je ujistila o anonymitě získaných dat. Dále jsem vojáky ubezpečila, že budou vystupovat pod smyšlenými jmény, a že budu uvádět o jejich osobě jen minimum informací (věk, rodinný stav, počet dětí, vzdělání, pracovní pozici). Následně jsem vojákům představila okruh otázek a informovala jsem je o možnosti nezodpovězení otázky. V případě, že nebudou chtít na otázku odpovídat. Jelikož se nejednalo o žádné přímé otázky, tak této možnosti nikdo nevyužil. Rozhovory byly nahrávané na diktafon, což nikomu žádným způsobem nevadilo.

Z vlastní zkušenosti vím, že vojáci své zážitky získané na misi neradi na veřejnosti prezentují. Proto se vzájemná důvěra, která mezi námi panuje, jevila jako výhoda. Dále bych chtěla podotknout, že mě vyprávění vojáků neovlivnilo a získané informace jsem žádným způsobem neměnila.

5.6 Získávání dat

Zpočátku byli kolegové kontaktováni a následně seznámeni s obsahem bakalářské práce. Po jejich stanoveném souhlasu jsme se domluvili na předběžném termínu pro rozhovor. Všechny rozhovory probíhaly v domácím prostředí. Respondenti byli již od začátku seznámeni se změnou osobních dat z důvodu odhalení jejich identifikace. Pro rozhovor byl dodržen stanovený okruh otázek. Jako nahrávací zařízení byl použit diktafon. Jelikož se jednalo o profesionální vojáky, kteří jsou v armádě již řadu let, tak s nahráváním neměli problém a jejich odpovědi i vystupování bylo na profesionální úrovni.

5.7 Rozhovory

Z důvodů ochrany osobních údajů, který stanovuje zákon č. 101/2000 Sb. jsou veškerá jména a osobní údaje respondentů změněny.

5.7.1 Rozhovor č. 1

Martin (33 let), má středoškolské vzdělání, je od roku 2016 ženatý, bezdětný. Zahraniční mise se účastnil čtyřikrát – Kosovo (1x), Mali (1x), Afghánistán (2x). S Martinem se znám osobně od roku 2006. Společně jsme sloužili v Hranicích na Moravě. Od svých začátků se postupně vypracoval až na velitelskou pozici a jeho kariéra je v současné době velmi úspěšná. Společně jsme se domluvili, že rozhovor proběhne v jeho domácím prostředí.

Stručný popis rozhovoru

Martin se již po čtvrté během své profesionální kariéry účastnil zahraniční mise. Konstatoval, že jeho motivací byly především získané životní zkušenosti a finanční

ohodnocení vnímá spíše jen jako kompenzaci za dlouhodobé odloučení od rodiny. Podpora jeho účasti na zahraniční operaci ze strany rodiny není úplně optimální, ale jak v rozhovoru uvádí je to způsobeno spíše strachem o jeho bezpečí a život. O své náplni práce v zahraniční misi a poskytování informací své rodině mluví velmi stroze. Uvádí, že svou rodinu informuje pouze o skutečnostech, které jsou dohledatelné na internetu. Na otázku o změně jeho psychického stavu na misi odpověděl, že se s tímhle setkal pouze jednou, a to poprvé loni v říjnu, kdy došlo k teroristickému útoku na jeho vozidlo. Uvedl, že teprve po tomto incidentu si uvědomil, s jakými riziky se na misi potýká. U změn v jeho životě uvádí, že mise mu napomohly v profesionálním růstu a v osobním životě, že se naučil rozlišovat podstatné věci od nepodstatných. Negativním způsobem hodnotí změnu ve vztahu se svou manželkou. Podotýká, že následkem dlouhodobého odloučení došlo k jejich společnému odcizení. S tímto problémem se bohužel potýká většina vojenských manželství a vztahů, které si projdou účastí rodinného příslušníka na zahraniční misi.

5.7.2 Rozhovor č. 2

Lukáš (26 let) má středoškolské vzdělání, od roku 2016 je vztahu se svou přítelkyní. Jejich vztah je bezdětný. Jelikož je Lukáš v armádě AČR krátkou dobu musel si zpočátku projít výcvikem, kde získával prvotní zkušenosti. Z tohoto důvodu se doposud zahraniční mise účastnil pouze jednou, a to roku 2018 v Afganistánu. S Lukášem se znám osobně od roku 2016. Do armády AČR nastoupil před třemi lety a v současnosti je na místě velitele družstva. Společně jsme se domluvili, že rozhovor proběhne u nás doma.

Stručný popis rozhovoru

Lukáš se účastnil zahraniční mise poprvé v roce 2018. V rozhovoru uvedl, že zahraniční misi vnímá, jako vyvrcholení své vojenské kariéry, kde může uplatnit své získané zkušenosti. Prvotní reakce rodiny na jeho účast na zahraniční misi označuje za kladnou. Následná změna nastala ve chvíli, ve které došlo k tragické události, při které zemřeli tři čeští vojáci. Po tomto incidentu rodina usilovala o to, aby Lukáš svou účast na misi zrušil. On na své rozhodnutí nezměnil. Zrušení své účasti na misi by vnímal jako zbabělost. O informovanosti rodiny uvádí, že velení praporu uspořádalo sezení, při kterém byli rodinní příslušníci informováni o všeobecném průběhu mise a úkolovém uskupení kontingentu. Svůj psychický stav označuje za normální vzhledem k danému prostředí a k situaci, ve které se nacházeli. Za změnu ve svém životě označuje celkový pohled na svět. Po zkušenostech, které na misi získal si váží i obyčejných věcí. Za negativní považuje změnu ve vztahu se svou přítelkyní. Uvádí, že po půl ročním odloučení došlo v jejich vztahu odcizení. Tuto situaci se snažili řešit společným trávením času.

5.7.3 Rozhovor č. 3

Petr (28 let), má vysokoškolské vzdělání, je svobodný, bezdětný. Vystudoval vojenskou vysokou školu UNOB a do armády AČR nastoupil na pozici velitele čety v hodnosti poručíka. Zahraniční mise se účastnil jednou, a to v roce 2018. S Petrem se z nám osobně od roku 2017. Po společné domluvě se rozhovor uskutečnil u nás doma.

Stručný popis rozhovoru

Petrovi bylo nabídnuto od nadřízeného stupně se účastnit zahraniční mise na pozici velitele čety. V rozhovoru uvedl, že jeho motivací byly jednoznačně nové získané zkušenosti, ale také jeho podřízení. Konstatuje, že zásadně nesouhlasí s profesionálními vojáky, kteří se účastní zahraniční mise jen z důvodu finančního ohodnocení. Na základě jeho přímé povahy rodina jeho rozhodnutí o účasti na misi respektovala. Petr před rodinou žádné informace o své náplni práce netajil a rodinu seznámil i s možnými riziky, které sebou bojová mise přináší. O svém psychickém stavu uvádí, že žádné změny u sebe nepozoroval. Dodává, že jeho chování na misi mělo stejné charakteristické rysy jako v ČR. Za obtížné považuje vyrovnat se se steskem po rodině, což je pochopitelné. Jako změnu ve svém životě označuje svůj dosavadní pohled na svět, kdy si začal vážit i všedních věcí. Na otázku týkající se vztahu uvedl, že je v současné době bez partnerky.

5.7.4 Rozhovor č. 4

Roman (34 let), má vysokoškolské vzdělání, je ženatý, 1 dítě (3 měsíce). Má vystudovanou vysokou vojenskou školu UNOB a v armádě je na pozici zástupce velitele roty v hodnosti nadporučíka. S Romanem se znám od roku 2002. Po společné domluvě proběhl rozhovor u Romana doma.

Stručný popis rozhovoru

Jelikož Roman po dobu své profesionální kariéry slouží u vojenského praporu, jehož úkolovým uskupením je působnost na zahraniční misi, tak svoji účast odmítnout nemůže. Zahraniční mise jsou jeho náplní práce. Dodává ale, že svoji účast na misi vnímá jako čest v prezentaci armády AČR. Rekcí rodiny označuje za běžnou, jako u ostatních rodin svých kolegů, a tou je především strach. Romanova rodina nemůže být z bezpečnostních důvodů seznámena s jeho náplní práce na misi. Jelikož se Roman účastní zahraničních misí pravidelně u změn na svém psychickém stavu udává, že záleží na destinaci, ve které se nachází. Za obtížné označuje vyrovnat se s rodinnými situacemi, které probíhají doma. Dodává, že právě tyto situace nejvíce ovlivňují jeho psychický stav na misi. Za změny v životě považuje ustálení si svých životních priorit. Z důvodů časté účasti na misi uvádí, že jejich vztah s manželkou vždy po návratu z mise prochází třemi fázemi. V první fázi zjišťuje, zda je jeho

manželka pořád tou stejnou osobou, kterou byla, když na misi odjížděl. Při druhé fázi se střetává s realitou, což označuje za nejobtížnější. V poslední třetí fázi se vždy musí začlenit zpět do rodinného života.

5.7.5 Rozhovor č. 5

Honza (38 let), má vysokoškolské vzdělání, je ženatý, 1 dítě (5 let). Má vystudovanou vysokou školu v Olomouci. V armádě AČR je na pozici zástupce velitele roty. S Honzou se znám od roku 2011. Po společné domluvě proběhl rozhovor u nás doma.

Stručný popis rozhovoru

Honza před třemi lety změnil svoji působnost. Přestoupil mezi vojenskými útvary z Vyškova do Prostějova, kde nyní pracuje jako zástupce velitele roty. Za svoji hlavní motivaci označuje nové zkušenosti, které během mise získal. Dále dodává, že jeho částečnou motivací bylo i finanční ohodnocení. Reakci rodiny pokládá za kladnou. Po celou svou kariéru profesionálního vojáka svou ženu připravoval na to, že až se naskytne příležitost zúčastnění se zahraniční mise, tak ji zcela jistě využije. O své náplni práce na misi svou rodinu informoval. Na základě své působnosti na Kábulském letišti nebyl v takovém ohrožení na životě, jak jsou kolegové z jednotek, kteří vyjíždí mimo základnu. Změny na svém psychickém stavu nepocíťoval, a ani v současné době nepocíťuje. Dodává, že si běžném životě začal vážit více všedních věcí. Vztah s manželkou označuje za stabilní, i po návratu ze zahraniční mise. Dodává, že spolu prožili za 15 let tolik situací, které je vztahu převážně posílily a ani po půlroční odluce tomu nebylo jinak.

5.7.6 Rozhovor č. 6

Tomáš (38 let), má vysokoškolské vzdělání, je ženatý, 3 děti (5 let, 7 let, 9 let). Má vystudovanou vysokou školu v Olomouci. Po celou svou kariéru je na pozici pyrotechnika. S Tomášem se znám od roku 2008. Po společné domluvě se rozhovor uskutečnil u nás doma.

Stručný popis rozhovoru

Honza působí na rotě EOD jako pyrotechnik. Jeho motivací účasti na zahraniční misi bylo především finanční ohodnocení. Reakci rodiny na svou účast na misi nepovažuje za příliš optimální. Dodává, že do armády AČR nastupoval s tím, že zahraniční mise jsou součástí jeho povolání, a tak postavil rodinu před hotovou věc. Na základě jeho působnosti a náplně práce, kdy se jeho činnost na misi neustále mění, tak rodinu informoval pouze o běžných věcech. Změny na svém psychickém stavu přiřazuje k „ponorkové nemoci“, kterou považuje v tomto prostředí za běžný stav. Ve svém osobním životě žádné změny nepocíťuje. Vztah s manželkou po návratu z poslední mise považuje za normální. Dodává ale, že u první

mise tomu tak nebylo. Při první misi se nedokázal po návratu vyrovnat s určitými záležitostmi, které byly spojeny s jeho působností v zahraniční misi.

5.8 Zpracování dat

V následující části své bakalářské práce se budu zabývat analýzou rozhovorů, které jsem vedla s účastníky výzkumu. Cílem stanovené analýzy bylo získat odpovědi na výzkumné otázky a následně je interpretovat. Jako metodu pro vyhodnocení získaných dat jsem zvolila interpretativní fenomenologickou analýzu.

5.9 Interpretativní fenomenologická analýza (IPA)

Interpretativní fenomenologická analýza je charakterizována, jako metoda zaměřující se na porozumění žité zkušenosti člověka. Na základě svých metod umožňuje výzkumníkovi proniknout do vnitřního světa jedince a porozumět jeho subjektivnímu chápání. Cílem interpretativní fenomenologické analýzy (IPA) je uspořádání jednotlivých témat tak, aby co nejlépe zachovaly jevy konkrétního výzkumu. Získávání dat probíhá nejčastěji polostrukturovaným rozhovorem mezi výzkumníkem a respondentem. Výzkumník následně převádí rozhovor do podrobného přepisu, ve kterém poukazuje a svůj analytický výklad, který je uspořádán v rozhovoru s respondentem. Pro kvalitu výzkumu je potřeba vlastní zkušenosti výzkumníka s daným tématem. Na základě osobních zkušeností se tak výzkumník může lépe vžít do role respondenta v prováděné analýze, a také lépe pracovat se získanými daty.⁴⁵

Výsledky budou následně rozdělené do jednotlivých podkapitol, které budou obsahovat objasnění výzkumných otázek.

5.9.1 Motivace účasti profesionálního vojáka na misi

Motivace byla první z aspektů, které byly ve výzkumu sledovány. Cílem bylo zjistit, jaké jsou nejčastější důvody účasti vojáka na zahraniční misi.

a) Vyvrcholení vojenské kariéry

Dva ze šesti respondentů uvádí, že svou účast na misi vnímají jako vyvrcholené své vojenské kariéry.

Martin:

„Moje motivace je totožná jako pro vrcholového sportovce, který se chystá s maximálním úsilím na vyvrcholení své vojenské kariéry (např. svou účastí na Olympijských hrách). U mě je to identické jen v jiném oboru.“

Lukáš:

⁴⁵ŘÍHÁČEK, Tomáš. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. 2013, s. 9-16.

„Účast na zahraniční misi jsem vždy vnímal, jako vrchol své vojenské kariéry, kde dojde k praktickému uplatnění doposud získaných zkušeností v reálných podmínkách.“

b) Získání nových zkušeností

Dva muži uvedli, že svou účast na zahraniční misi spojují se získáním nových zkušeností.

Petr:

„Jednoznačně zkušenosti. Jako nezkušený poručík jsem po nástupu k bojovému útvaru, na mechanizovaný prapor v Hranicích začal tíhnout k tomu, abych vše dělal pro lidi a pokud možno je a zároveň sebe zdokonaloval ve všech směrech, které je možné jakkoli uplatňovat pro efektivní plnění naší práce.“

Honza:

„Jednoznačně získání nových zkušeností. V České republice pracuji v oboru logistického zabezpečení a člověk už tuhle práci po letech vnímá spíše jako určitý stereotyp. Když jsem dostal nabídku do zahraniční mise, tak jsem neváhal. Chtěl jsem si vyzkoušet jaké to je pracovat v jiných klimatických podmínkách, a také jsem to považoval za dobrou pracovní příležitost.“

c) Povinnost vůči svému povolání

Jeden z respondentů působí u útvaru, jehož pracovní náplní je účast na zahraničních misích. V tomto případě účast vojáků je povinná.

Roman:

„Účast na misi je v rámci mého útvaru mandatorní, a ne není odpověď.“

d) Finanční ohodnocení

Jako hlavní motivační faktor jeden z respondentů uvádí finanční ohodnocení.

Tomáš:

„Největší motivátor pro všechny vojáky jsou peníze. I já to tak měl. Každý druhý platí nějakou hypotéku, a tak je ochoten to riziko podstoupit.“

Mezi profesionálními vojáky jsou i tací, kteří motivaci finančního ohodnocení zcela odsuzují.

Petr:

„Z mého pohledu neexistuje částka, která by dokázala vyčíslit lidský život, a proto je pro mě absurdní jezdit do mise pro peníze. Bohužel ne každý má tento názor, ale ať si říká, kdo chce, co chce, jsme v bojové zóně a každý zde jistým způsobem nasazuje svůj život.“

5.9.2 Podpora rodiny

I přes mnohé katastrofické vize a předpovědi o klesající soudržnosti dnešní rodiny, o hrozbách plynoucích z rozvolněnosti manželských vztahů a nárůstu rozvodů, zůstává rodina stále nejvýznamnějším bodem a institucí socializace člověka.⁴⁶ Rodina má v životě profesionálního vojáka nezastupitelnou roli. Profesionální voják má v ní oporu, zázemí a je to také místo, ve kterém se cítí bezpečně. Z tohoto důvodu byly do výzkumu zařazeny otázky týkající se rodiny.

a) Reakce rodiny

Jako nejčastější reakci rodiny na účast na zahraniční misi uvádí profesionální vojáci především strach o ně samotné.

Martin:

„Samozřejmě reakce rodiny je vždy strach o Vás. Ten se lépe sdílí v pevně fungující rodině, než když je na to některý z příslušníků sám.“

Lukáš:

„Z počátku byla reakce rodiny víceméně kladná. Moje působení v zahraniční misi chápali, jako nevyhnutelnou část mé práce, kterou vykonávám, a také jako splnění mého snu. Změna nastala v okamžiku, kdy měsíc před odletem zemřeli tři čeští vojáci v místě mého budoucího působení. Tlak rodiny na zvážení mého odletu byl poměrně silný a já jim takovou reakci nemohl ani vyčítat. Chápal jsem je.“

Roman:

„Jejich reakce byla stejná jako ve většině případů. Měli o mě strach.“

Tomáš:

„Tak zcela určitě nadšena nebyla, ale my vojáci holt chodíme do armády s tím, že mise jsou neoddlílnou součástí naší kariery a všichni být doma nemohou.“

U dvou respondentů rodina reagovala pozitivně, kdy své blízké k účasti na misi podporovala.

⁴⁶DE SINGLY, Francois. *Sociologie současné rodiny*. 1999, s. 7.

Honza:

„Svou manželku jsem po celou dobu své profesionální kariéry připravoval na to, že se jednou chci účastnit zahraniční mise. Když tato nabídka přišla, tak mě rodina maximálně podporovala.“

Petr:

„Ve chvíli, kdy jsem rodině oznámil, že nastupuji do přípravy pro vyjetí do zahraniční mise byli překvapeni. Nikdo z nich mi to nerozmlouval, protože ví, že by se mnou stejně nehnuli.“

5.9.3 Informovanost rodiny o náplni práce vojáka na misi

K citlivosti danému tématu tři ze šesti vojáku uvádí, že svou rodinu informuje pouze okrajově. Důvodem je ochrana jejich bezpečí, ale také zamezení jejich negativních reakcí.

Martin:

„Rodinu jsem nikdy podrobněji neseznamoval s věcmi, co se týkaly mé práce v zahraniční misi. Vždy jsem jim řekl pouze okrajově věci, které jsou dohledatelné na internetu.“

Tomáš:

„Myslím, že jsem se snažil ji to vše vysvětlit, ale situace se tam dost často mění, a tak si uvědomuji, že jde spíše o mlžení, aby doma netrpěli.“

Roman:

„Moje rodina je primárně seznámena se samotnou destinací a obecnou charakteristikou funkční a zahraniční operace. Nicméně samotná náplň práce není rodinným příslušníkům sdělována, a to z důvodu operační bezpečnosti, ze kterých vychází ochrana rodinných příslušníků v ČR.“

V opačném případě respondenti uvádí, že rodině poskytují informace o své působnosti na misi.

Lukáš:

„Ano, rodina byla okrajově seznámena s moji náplní práce při společném setkání, které uspořádalo vedení.“

Petr:

„Jsem realista a možná někdy říkám věci moc na přímo a nehledím na lidské city. V tomto případě každý zná rizika a ví, že jsou dvě možnosti. Bud' se vrátím, nebo ne. Z tohoto důvodu jsem nic netajil a mluvil o naší práci otevřeně a podrobně.“

Honza:

„Ano byla. Pracoval jsem v kanceláři na letišti v Kábulu, tak kromě raketových útoků na základnu jsem nebyl vystavován takovému nebezpečí, jak jsou kluci, co vyjíždí pravidelně mimo základnu. Z tohoto důvodu jsem mohl rodinu seznámit se všemi aspekty o mém působení v zahraniční operaci.“

5.9.4 Změny psychického stavu

Situace, které se zásadnějším způsobem vymykají běžnému standardu, mohou navazovat pocity stresu. Prožitek stresu bývá spojen s nepříjemným uvědoměním přílišného zahlcení událostmi, které se zdají být aktuálně těžko zvládnutelné, a z nich vyplývající kognitivní i emoční nejistotou.⁴⁷ Zahraniční mise sebou přináší určitá rizika, a také změny na psychickém stavu profesionálních vojáků. Je řada faktorů, které psychiku vojáka ovlivňují. Záleží na psychické odolnosti, ale také na určitých situacích, se kterými se vojáci během své účasti na misi setkávají.

a) Teroristický útok

Martin uvádí v rozhovoru, že na žádné ze zahraničních misí, kterou doposud absolvoval žádné změny na svém psychickém stavu nepocíťoval. Až do okamžiku, kdy se stal svým vozidlem terčem teroristického útoku.

Martin

„Na sobě jsem nikdy žádnou psychickou změnu během mise nepozoroval. Až na jeden okamžik, kdy došlo k útoku na mé vozidlo sebevražedným útočником ve vozidle. Několik hodin po incidentu jsem si začal uvědomovat, jak rychle a nečekaně se Váš život může změnit. Také jsem vnímal to, jak je úzká hranice mezi životem a smrtí při plnění běžného úkolu.“

b) Ponorková nemoc

⁴⁷ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie osobnosti*. 2010. s. 347.

Tomáš uvádí, že se musel vyrovnat s „ponorkovou nemocí“, což považuje na misi za běžný stav.

Tomáš:

„Nemyslím si, že by šlo o nějaké zásadní změny, protože v misi je stav zvaný „ponorka“ úplně běžný, a tak ho ani nevnímám jako změnu.“

c) Nedostatek soukromí

Jeden z respondentů uvádí, že jeho psychický stav byl ovlivňován nedostatkem soukromí.

Lukáš:

„Popsat změny u sebe samého je pro mě obtížné. Co jsem silně vnímal byla absence soukromí a tím způsobené příležitostní výkyvy nálad, což ovšem nepovažuji za trvalou změnu mě samého, ale jako přirozenou reakci.“

d) Strach o rodinné příslušníky

Roman uvedl, že se jeho psychický stav odrážel ze současných situací, které probíhaly v jeho rodinném životě.

Roman:

„Určitě s obavami a strachem o své rodinné příslušníky. Obával jsem se, aby se jim během mého působení na misi něco nestalo (mám na mysli úraz, nebo nemoc). Pokud bych měl shrnout celkově svůj psychický stav, tak se jednalo spíše o kolísání nahoru a dolu v závislosti na vývoj rodinného života, který mě přímo ovlivňoval.“

e) Psychický stav beze změn

Dva z respondentů uvedli, že se během mise nepotýkali s žádnými zásadními změnami na svém psychickém stavu.

Petr:

„Přijde mi, že mám stejné nálady jako doma. Občas lenivý, podrážděný, unavený a znechucený.“

Honza:

„Osobně si myslím, že jsem to psychicky zvládal dobře a nepociťoval jsem a nepociťuji žádné „změny“ na svém psychickém stavu.“

5.9.5 Změny v dosavadním životě

Součástí každé zahraniční mise jsou pozitivní a negativní stránky. Z tohoto důvodu byly respondentům kladeny otázky zaměřující se na vzniklé změny v jejich soukromém životě.

a) Lepší pohled na všední věci

Většina respondentů uvedla, že se jim změnil jejich osobní pohled na běžné věci v životě, kterých si začali více vážit.

Martin:

„V civilním životě jsem si začal vážit drobných věcí, které jsem před tím považoval za automatické (např. výlet s manželkou, obyčejné venčení psa).“

Lukáš

„Vím, že se člověk vrátí se spoustou zážitků, zkušeností, které mohou ovlivnit dosavadní vnímání určitých věcí v životě. Je to rodina, možnost vidat se s přáteli, nebo využít volný čas podle vlastního rozhodnutí. Toto jsou hlavní věci, kterých jsem si po návratu začal více vážit.“

Lukáš

„Vážím si více všedních věcí, které jsem bral vždy jako samozřejmost.“

Honza

„Samozřejmě mám trochu jiný náhled na život. Začal jsem si více vážit všedních věcí, ale že by se mi změnil nějak dosavadní priority to určitě ne.“

b) Stanovení si životních priorit

Roman v rozhovoru uvádí, že si na základě účasti na zahraniční misi ujasnil pořadí životních priorit.

Roman

„Pokud tyto změny budu vztahovat na účast na zahraniční misi, tak potom zcela jistě, a to především v ujasnění si životních priorit. Přičemž na prvním místě i vzhledem k povolání a četnosti nasazení je moje rodina, poté zdraví a až na posledním místě práce samotná.“

c) Beze změn

Jeden ze šesti respondentů uvádí, že se v jeho dosavadním životě nic nezměnilo.

Tomáš:

„Vše jako dřív, jen to předtím bylo před misí a teď je to po misi.“

5.9.6 Změny v soukromém životě

Schopnost vytvořit a udržet spolehlivý vztah je pozitivní osobnostní charakteristikou. Vzájemná důvěra, samozřejmost podpory a pomoci, i pocit jistoty je důležitým předpokladem osobní spokojenosti.⁴⁸ Po půl ročním odloučení se vojáci vrací domů ke svým manželkám či partnerkám. Partneři se za dobu společného odloučení naučí fungovat jeden bez druhého. Následkem těchto aspektů se projeví opravdová stabilita vztahu.

a) Společné odcizení

Martin

„V prvních dnech se doma cítíte, jako cizinec. Je pro Vás obtížné sledovat, jak se Vaše rodina vyrovnala s tím, že jste tam nebyli. Musíte se překonat a snažit se zapojit do každodenních povinností a zvyklostí, a také trávit se svou rodinou co nejvíce času společně.“

Lukáš

„Bohužel vnímal stejně jako všichni ostatní. Půl roku je dlouhá doba a člověk se kterým žiješ si musí svůj život přizpůsobit za tu dobu tak, aby mu to vyhovovalo a vše zvládl. To víš, že domů jedeš s nadšením, a hlavně se těšíš. Pak nastanou situace, ve kterých se cítíš úplně nepotřebný. Taky se setkáš s tím, že se za tu dobu celkově odcizíte.“

Tomáš u své první mise dodává, že důsledkem svého chování k určitým změnám došlo. U druhé mise konstatuje, že je v jejich manželství v pořádku.

Tomáš

„Po první misi určitě ano, ale asi to bylo dáno tím, že tam to bylo jiné a já jsem byl po návratu nějakou dobu mimo. Připouštím, že to tak bylo, ale člověk si to neuvědomuje. Nyní cítím, že je vše OK. I okolí mi říká, že jsem se vrátil v pohodě, tak věřím, že to tak je.“

⁴⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie osobnosti*. 2010. s. 254.

b) Jednotlivé fáze vztahu

Roman

„Z mého pohledu vztah po návratu ze zahraniční mise prochází několika fázemi. Aspoň u nás to tak bylo. Naše první fáze bylo takové oťukávání a zjišťování toho co se doma změnilo. Druhá fáze je střed s realitou běžného života, což byla pro mě ta nejtěžší část. Poslední fáze je dlouhodobá adaptace a zjišťování, jestli je člověk schopen pokračovat v rodinném životě ve kterém ho opouštěl.“

c) Vztah beze změn

Honza

„Na zahraniční operaci jsem odjížděl od fungující rodiny, a také jsem se do fungující rodiny zase vrátil.“

5.10 Shrnutí výsledků

Cílem praktické části bylo zjistit, jaký dopad má účast profesionálního vojáka v zahraniční misi na jeho osobní život. Z výše uvedených rozhovorů, které byly získány od oslovených profesionálních vojáků, byly zjištěny informace, na jejichž základě je možné odpovědět na základní výzkumné otázky.

První výzkumná otázka se zaměřuje na motivaci profesionálních vojáků v jejich následné účasti v zahraniční misi. Hlavní motivace jednotlivých respondentů byly odlišné. Dva respondenti uvádí, že zahraniční misi vnímají jako vyvrcholení své vojenské kariéry. Další dva respondenti považují zahraniční misi jako nabití nových pracovních zkušeností. U jednoho z respondentů jsou zahraniční mise jeho náplní práce a odpověď „ne“ v tomhle případě není možná. Poslední z oslovených respondentů uvádí, že hlavní motivací bylo finanční ohodnocení. Shoda u této výzkumné otázky ze strany respondentů byla minimální.

Druhá otázka byla zaměřena na podporu rodiny na účasti v zahraniční misi u oslovených respondentů. Čtyři ze šesti respondentů konstatují, že ze strany rodiny převládá spíše strach o jejich bezpečí. Pouze dva respondenti uvádí, že reakce rodiny byla pozitivní.

Ve výzkumu bylo stěžejní zjistit, jak jsou na tom s informovaností rodinní příslušníci o náplni práce profesionálních vojáků na zahraniční misi. U této otázky tři respondenti

odpověděli pozitivně a tři respondenti negativně. U pozitivních odpovědí respondenti uvádí, že považují za lepší, když je rodina informována. Naopak respondenti u negativních odpovědí konstatují, že rodině neposkytují informace zásadně kvůli strachu o ně samotné a zhoršeným reakcím na jejich účast v zahraniční misi.

Čtvrtá výzkumná otázka byla orientovaná na změny v psychickém stavu vojáka během účasti na zahraniční misi. U této výzkumné otázky byly odpovědi jednotlivých respondentů odlišné. Jeden z respondentů se musel vyrovnat s teroristickým útokem na své vozidlo. Další respondent uvádí, že bylo pro něho obtížné se smířit s nedostatkem soukromí. Součástí zahraniční mise je i „ponorková nemoc“, kterou si prošel také jeden z respondentů. Vojáci se během svého odloučení musí také potýkat s problémy, které se odehrávají u jejich rodinných příslušníků. Na toto téma reagoval jeden z respondentů. Dodává, že jeho psychický stav byl ovlivňován současnými situacemi doma. Zbývající dva respondenti konstatují, že na svém psychickém stavu nepozorovali žádné změny.

Profesionální vojáci po celou dobu své účasti na misi jsou ovlivňováni aspekty, které mohou ovlivnit jejich osobní život. U páté otázky se pět ze šesti respondentů shodlo na tom, že na základě zahraniční mise změnili svůj dosavadní pohled na všední věci a stanovili si životní priority. Pouze jeden z respondentů uvádí, že u něho žádné změny v životě nenastaly.

Závěrečná šestá otázka popisuje návrat vojáku do jejich rodinného prostředí. Ve většině případů se respondenti shodli na tom, že ke změnám v jejich vztahu došlo. Jeden respondent uvádí, že se vrátil do stejně fungující rodiny, ze které do mise odjížděl.

Oslovení respondenti považují za přínos ze své účasti na zahraniční misi především získané zkušenosti, na jejichž základě mohou rozvíjet své profesionální dovednosti. Za obtížné označují půlroční odloučení od svých rodinných příslušníků a následnou adaptaci po návratu z mise do soukromého života.

Závěr práce

*V armádě najdeme dva typy vojáků – vojáky svobodné, vojáky rozvedené a ty, kteří se ještě nestihli rozvést.*⁴⁹ I takhle lze vnímat dopad účasti profesionálního vojáka v zahraniční misi na jeho na rodinný život.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. Na teoretickou a praktickou. Teoretická část je zaměřena na zpracování získaných informací z odborné literatury zaměřující se na rodinu a život profesionálního vojáka. Dále se dělí na čtyři podkapitoly. První kapitola se zabývá základními definicemi rodiny, následným vývojem rodiny a jejími funkcemi. Druhá kapitola se zaměřuje na profesionálního vojáka a jeho rodinný život. Konkrétně se věnuje obecné charakteristice vojáka z povolání a jeho pracovním povinnostem v souvislosti s jeho rodinou. Třetí kapitola pojednává o působnosti vojáka AČR na zahraničních misích. V této části je zahrnuta historie zahraničních misí s účastí vojáků AČR, dále příprava a působnost vojáka v zahraničních misích, jednotlivé fáze zahraniční mise a účast člena rodiny na misi a jeho odloučení od rodiny. Čtvrtá část popisuje návrat vojáka ze zahraniční mise spojený se sociálně psychologickými aspekty, které jsou – posttraumatický syndrom, deprese a sebevraždy, alkoholismus a drogová závislost v armádě AČR.

Praktická část se zabývá výzkumem, jeho cíli a otázkami. Dále jsou zde popsány jednotlivé metody určené pro výzkum - kvalitativní výzkum, polostrukturovaný rozhovor a interpretativní fenomenologická analýza. Tato část se pak rozděluje na další podkapitoly, které se věnují výběru respondentů, etickým otázkám výzkumu, získávání dat, rozhovorům, zpracování dat a shrnutí výsledků.

Vypracování této bakalářské práce mi umožnilo rozšířit své doposud získané informace, což při svém povolání velice oceňuji. V praktické části jsem se seznámila s rodinnou problematikou svých kolegů a jsem přesvědčena, že toto období je emocionálně náročné, jak pro vojáky, tak i pro jejich rodinné příslušníky. Stabilní zázemí, pevné rodinné vztahy a podpora svých blízkých to je co profesionální vojáci pro své povolání potřebují.

POUŽITÁ LITERATURA

Knižní zdroje

⁴⁹DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. 2009, s. 394.

- DUNOVSKÝ, Jiří. *Dítě a poruchy rodiny*. 1. vyd. Praha, 1986.
- DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. Praha: Triton, 2009. Psyché. ISBN 978-80-7387-156-7.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010. 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0.
- GIDDENS, Anthony a SUTTON, Philip W., ed. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2013. 1049 s. ISBN 978-80-257-0807-1.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.
- KRAUS, Blahoslav et al. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 80-7315-004-2.
- KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 215 s. ISBN 978-80-7367-383-3.
- MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Vyd. 2., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. 250 s. Základy sociologie; sv. 8. ISBN 80-86429-05-9.
- ONDREJKOVIČ, Peter a kol. *Sociálna patológia*. Vyd. 1. Bratislava: Veda, 2009. 572 s. ISBN 978-80-224-1074-8.
- ŘIHÁČEK, Tomáš a kol. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. 1. Vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 190 s. ISBN 978-80-210-6382-2.
- SINGLY, François de. *Sociologie současné rodiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999. 127 s. ISBN 80-7178-249-1.
- ŠVAŘÍČEK, Roman a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010. 467 s. ISBN 978-80-246-1832-6.
- VÝROST, Josef, SLAMĚNÍK, Ivan. *Sociální psychologie*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2008. Psyché. ISBN 978-80-247-1428-8.

Elektronické zdroje

Historie misi. 2018. [online] [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <<http://www.mise.army.cz/historie-misi/default.htm>>.

HRBATA, Michael. *Problematika prevence sociálně nežádoucích jevů.* Vojenské rozhledy. 2018. [online] [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <<http://www.mocr.army.cz/assets/multimedia-a-knihovna/casopisy/vojenske-rozhledy/vr-1-2012.pdf>>.

JENERÁLOVÁ, Ivana. *Zahraniční mise ČR-historie.* 2012. [online] [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: <<http://www.czech.cz/cz/Objevte-CR/Fakta-o-CR/Obecna-fakta-o-CR/Zahranicni-mise-Armady-CR-%E2%80%93-historie>>.

MLČOCH, Zbyněk. *Posttraumatický syndrom, šok – příznaky, projevy, symptomy.* 2014. [online] [cit. 2018-02-10]. Dostupné z: <<https://www.priznaky-projevy.cz/psychiatrie-sexuologie/812-posttraumaticky-syndrom-priznaky-projevy-symptomy>>.

Nasazení armády v ČR. 2018. [online] [cit. 2018-01-26]. Dostupné z: <<http://www.acr.army.cz/vycvik-a-nasazeni/nasazeni-armady-v-cr-15819/>>.

VÝBORNÁ, Lucie. *Nejsme žodláci. Mrzí nás, co se píše na internetu, vzkazují čeští vojáci na misi v Afghaanstanu.* 2018. [online] [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <<https://radiozurnal.rozhlas.cz/lucie-vyborna-mise-afghanistan-7679668/17>>.

Zákon č. 221/1999 Sb. o vojácích z povolání. 2018. [online] [cit. 2018-01-26]. Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-221/souvislosti>>.

Zákon č. 221/1999 Sb. o vojácích z povolání. 2018. [online] [cit. 2019-01-26]. Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-221#cast1>>.

Seznam příloh:

Příloha č. 1 – Podrobný popis rozhovoru s Martinem.

Příloha č. 2 – Podrobný popis rozhovoru s Lukášem.

Příloha č. 3 – Podrobný popis rozhovoru s Petrem.

Příloha č. 4 – Podrobný popis rozhovoru s Romanem.

Příloha č. 5 – Podrobný popis rozhovoru s Honzou.

Příloha č. 6 – Podrobný popis rozhovoru s Tomášem.

1. **Tazatel: Jaká byla motivace k Vaši účasti na misi?**

Martin: Na otázku „Motivace“, kterou už slýchám od svých kamarádů a blízkých odpovídám už deset let stejně. Moje motivace je totožná jako pro vrcholového sportovce, který se chystá s maximálním úsilím na vyvrcholení své kariéry (např. svou účastí na Olympijských hrách). U mě je to identické jen v jiném oboru.

Tazatel: Vaše motivace byla vždy totožná, nebo se postupně u jednotlivých misí změnila?

Martin: Vzhledem k tomu, že je to moje čtvrtá zahraniční mise, tak se moje motivace postupem času změnila a vyvíjela. Když jsem se připravoval v roce 2009/2010 do své první mise v Afganistánu bylo mi 24 let. V té době jsem nepřemýšlel nad možností výdělků peněz, ale mou opravdovou osobní motivací byla zkušenost ze země, kde probíhá vojenský konflikt.

Tazatel: Chtěl jste tedy překonat sám sebe a dokázat si, že to zvládnete?

Martin: Ano, chtěl. Měl jsem stanovené životní cíle a tohle byl jeden z nich. Pracovat pod stresem v nenadálých situacích na které jsem se v průběhu několika let své profesionální kariéry připravoval. A ty se opravdu v průběhu mise několikrát dostavily.

Tazatel: Finanční ohodnocení Vás tedy nelákalo?

Martin: Samozřejmě postupem času je částečnou motivací vidina výdělků peněz, ale tuto stránku věci beru jako kompenzaci za dlouhodobé odloučení od rodiny.

Tazatel: Byla Vaše motivace u poslední mise stejná, jak u těch předchozích?

Martin: V roce 2018 mi bylo nabídnuto vyjet do zahraniční mise, jako zástupce velitele čety s lidmi, které jsem neznal a věděl pouze to, že většina z těchto vojáků je krátkodobě sloužící a má nulové zkušenosti v odbornostech potřebných pro nasazení v Afganistánu. Mou velkou motivací bylo zvládnout tyto vojáky a co nejlépe je připravit a vést i v těch nejsložitějších operacích a být jim vzorem v profesionálním životě.

2. **Tazatel: Jak reagovala rodina na Vaši účast na zahraniční misi?**

Martin: Rozhovor s rodinou na téma zahraniční mise beru jako nejsložitější část úkolu před výjezdem na misi. Vždy jsem přemýšlel „jak a kdy“ tuto skutečnost rodině oznámit až po možnosti, jak jim nejvíce ulehčit situace po dobu co budu pryč.

Tazatel: Měl jste ze strany své rodiny podporu?

Martin: Rodiče ani manželka nikdy nepochopí Vaši motivaci. Určitě se tyto věci odvíjí od skutečnosti, jaké povahy jsou Vaši příslušníci rodiny. Také velmi záleží na tom, jak pevné vazby v rodině fungují, nebo naopak nefungují. Samozřejmě reakce rodiny je vždy strach o Vás. Ten se lépe sdílí v pevně fungující rodině, než když je na to některý z příslušníků sám.

Tazatel: Takže Vás vaše rodina nepodporovala?

Martin: S postupně přibývajícímí misemi se reakce rodiny začaly postupně zlepšovat a nebyly již tak hektické. Pomohlo mi také to, že můj mladší bratr nastoupil do Armády AČR. Našel jsem v něm pochopení a před mým výjezd mi napomáhal uklidnit celou rodinnou situaci a podobu mého nasazení byl její oporou.

3. **Tazatel: Byla Vaše rodina podrobněji seznámena s tím, co Vás na misi čeká a jaká bude Vaše náplň práce?**

Martin: Rodinu jsem nikdy podrobněji neseznamoval s věcmi, co se týkaly mé práce v zahraniční misi. Vždy jsem jim řekl pouze okrajově věci, které jsou dohledatelné na internetu. Jsou tam popsány informace, co která jednotka plní na misi za úkoly a nikdy jsem se je nesnažil více rozvíjet. Považuji, ale za lepší, když rodina tyhle informace slyší od vás, než když si je někde dohledává.

Tazatel: Co vlastně můžete rodině o své činnosti na misi říci?

Martin: Vždy, když se začne má žena vyptávat, tak začnu tyto rozhovory směřovat na život a práci na základně, a také na volnočasové aktivity. Můj názor je ten, že čím podrobněji by byla rodina seznámena s konkrétní prací a možnými hrozbami mimo základnu, tím více by prožívala větší strach, a také by nastaly složitější reakce na Vaši účast na zahraniční misi.

4. **Tazatel: Pozoroval jste nějaké změny na Vašem psychickém stavu během účasti na misi? Pokud ano, můžete mi je popsat?**

Martin: Na sobě jsem nikdy žádnou psychickou změnu během mise nepozoroval. Až na jeden okamžik, kdy došlo k útoku na mé vozidlo sebevražedným útočником ve vozidle. Několik hodin po incidentu jsem si začal uvědomovat, jak rychle a nečekaně se Váš život může změnit. Také jsem vnímal to, jak je úzká hranice mezi životem a smrtí při plnění běžného úkolu.

Tazatel: Měl jste po tomhle incidentu strach se opět vrátit k plnění svého úkolu?

Martin: Po tomhle incidentu jsem vyjížděl ven až za několik dní a poprvé za celou svou kariéru jsem cítil drobný strach. Potýkal jsem se ale s větší nervozitou, že opět může dojít k takové situaci, kdy už nebudu mít takové štěstí, abych to přežil. Na druhou stranu v tomhle vidím pravou odvahu člověka. Jít a znovu plnit úkol, kde je možné, že na vás a vaši jednotku opět čeká podobná hrozba. Tento přístup se ale určitě odvíjí od povahy člověka.

Tazatel: Musel jste řešit i nějaké psychické změny od svých podřízených?

Martin: Setkal jsem se s tím. Jsou jednotlivci, kteří se postupem času s neztotožní s kolektivem a uzavírají se do sebe. Svůj veškerý čas se snaží trávit o samotě. Pak jsou tady typy lidí, u kterých se objevují drobné návaly agrese, i když se to týká věcí, které by v běžném životě přešli bez mrknutí oka.

5. Tazatel: Změnil jste nějakým způsobem svůj dosavadní život?

Martin: V profesionálním životě nabydte daleko větší jistoty v přípravě u Vašich podřízených. Na základě toho, že jste schopni čerpat ze zkušeností, které jste na předchozích misích získali.

Tazatel: Nastala nějaká změna i v civilním životě?

Martin: V civilním životě jsem si začal vážit drobných věcí, které jsem před tím považoval za automatické (např. výlet s manželkou, obyčejné venčení psa). Také jsem přestal reagovat na věci, které Vaše okolí považuje za neřešitelný problém. Tyto věci vnímám už jako maličkosti, nad kterými se mi nechce uvažovat. Myslím si, že prožitky složitých úkolů, které jsem plnil za dobu své profesionální kariéry mi v tomhle směru ukázaly cestu. Mnohokrát jsem se ocitnul v situacích, kdybych následkem svého nesprávné rozhodnutí mohl ohrozit na životě své kamarády a podřízené. Tyto situace mě v životě tak otupily, že nepodstatné věci v životě už ani nevnímám.

6. Tazatel: Vnímali jste po návratu z mise změnu na Vašem vztahu s manželkou?

Martin: Samozřejmě v nejlepším případě pozorujete pouze drobné změny ve vztahu. Je potřeba si opět najít cestu k partnerovi, jak po fyzické stránce, tak po stránce vzájemného soužití. Potřebujete se stát znovu členem rodiny. Doba odloučení je dlouhá a Váš partner se naučí ať chcete, nebo ne žít bez Vás. Po vašem odjezdu si nastaví svá pravidla a zvyky, aby mohl bez vás fungovat.

Tazatel: Bylo pro Vás těžké se s tímhle po návratu vyrovnat?

Martin: V prvních dnech se doma cítíte, jako cizinec. Je pro Vás obtížné sledovat, jak se Vaše rodina vyrovnala s tím, že jste tam nebyli. Musíte se překonat a snažit se zapojit do každodenních povinností a zvyklostí, a také trávit se svou rodinou co nejvíce času společně.

Příloha č. 2 – Podrobný popis rozhovoru s Lukášem.

1. Tazatel: Jaká byla motivace k Vaši účasti na misi?

Lukáš: Účast na zahraniční misi jsem vždy vnímal jako vrchol své vojenské kariéry, kde dojde k praktickému uplatnění doposud získaných zkušeností v reálných podmínkách.

Tazatel: Měl jste i jiné důvody pro svou účast na zahraniční misi?

Lukáš: Jistou roli hrála také touha po dobrodružství.

Tazatel: Finanční ohodnocení Vás nelákalo?

Lukáš: Jelikož se v mém případě jednalo o první misi, finanční ohodnocení pro mě nehrálo velkou roli. Nedokážu však říct, jak by tomu bylo v případě dalšího nasazení.

2. Tazatel: Jak reagovala rodina na Vaši účast na zahraniční misi?

Lukáš: Z počátku byla reakce rodiny víceméně kladná. Moje působení v zahraniční misi chápali, jako nevyhnutelnou část mé práce, kterou vykonávám, a také jako splnění mého snu. Změna nastala v okamžiku, kdy měsíc před odletem zemřeli tři čeští vojáci v místě mého budoucího působení.

Tazatel: Rodina o Vás měla strach, což je pochopitelné. Usilovali nějakým způsobem o to, aby, jste svou účast na misi zrušil?

Lukáš: Tlak rodiny na zvážení mého odletu byl poměrně silný a já jim takovou reakci nemohl ani vyčítat. Chápal jsem je. Myslím si, že jak moje rodina, tak i já jsme si poprvé připustili a především uvědomili, že taková situace může nastat. Moje rozhodnutí ohledně odletu se však nezměnilo. Přišlo by mi pokrytecké, v tuhle chvíli „utéct z boje“.

3. Tazatel: Byla Vaše rodina podrobněji seznámena s tím, co Vás na misi čeká a jaká bude Vaše náplň práce?

Lukáš: Ano, rodina byla okrajově seznámena s moji náplní práce při společném setkání, které uspořádalo vedení.

4. Tazatel: Pozoroval jste nějaké změny na svém psychickém stavu během účasti na misi? Pokud ano, můžete mi je popsat?

Lukáš: Popsat změny u sebe samého je pro mě obtížné. Co jsem silně vnímal byla absence soukromí a tím způsobené příležitostní výkyvy nálad, což ovšem nepovažuji za trvalou změnu mě samého, ale jako přirozenou reakci.

Tazatel: Máte pocit, že jsi se na misi setkal s ponorkovou nemocí?

Lukáš: Pokud člověk stráví devět měsíců příprav a šest měsíců na samotné operaci se stejnou skupinou lidí v prostředí, které je oproti tomu civilními velmi odlišné, tak se ponorková nemoc vždy dostaví ať člověk chce či ne.

5. **Tazatel: Změnil se nějakým způsobem Váš dosavadní život?**

Lukáš: Nedá se mluvit o nějaké zásadní změně. Vím, že se člověk vrátí se spoustou zážitků, zkušeností, které mohou ovlivnit dosavadní vnímání určitých věcí v životě.

Tazatel: Můžete mi říct víc konkrétně co máte na mysli?

Lukáš: Určitě. Je to rodina, možnost vidat se s přáteli, nebo využít volný čas podle vlastního rozhodnutí. Toto jsou hlavní věci, kterých jsem si po návratu začal více vážit.

6. **Tazatel: Vnímal jste po návratu z mise změnu na Vašem vztahu s přítelkyní?**

Lukáš: Bohužel vnímal stejně jako všichni ostatní. Půl roku je dlouhá doba a člověk se kterým žiješ si musí svůj život přizpůsobit za tu dobu tak, aby mu to vyhovovalo a vše zvládl. To víš, že domů jedeš s nadšením, a hlavně se těšíš. Pak nastanou situace, ve kterých se cítíš úplně nepotřebný. Taky se setkáš s tím, že se za tu dobu celkově odcizíte.

Tazatel: Můžete mi říct, jak jste tuhle situaci s přítelkyní řešili?

Lukáš: Snažili jsme se spolu trávit co nejvíc času. Trvalo mi se zase opět začlenit do běžného života, ale v tomhle je moje přítelkyně úžasná, že měla se mnou trpělivost za což ji děkuji.

Příloha č. 3 – Podrobný rozhovor s Petrem

1. Tazatel: Jaká byla motivace k Vaši účasti na misi?

Petr: Jednoznačně zkušenosti. Jako nezkušený poručík jsem po nástupu k bojovému útvaru, na mechanizovaný prapor v Hranicích začal tíhnout k tomu, abych vše dělal pro lidi a pokud možno je a zároveň sebe zdokonaloval ve všech směrech, které je možné jakkoli uplatňovat pro efektivní plnění naší práce. Nastoupil jsem do obtížné situace, kdy na mě hned ze začátku padly úkoly spojené spíše s velením roty než s velením čety, pro kterou jsem byl primárně určen a veden studiem na UNOBU.

Tazatel: Byli motivaci účasti na misi i Vaši podřízení?

Petr: Ano byli. Nicméně škola životem a hození do vody mě zocelilo neskutečně rychle a zkušenosti se hromadily a já si začal být jistější v tom co dělám, až jsem dospěl do fáze, kdy mi jak moji podřízení, tak i nadřízení dávali najevo, že ve mně mají důvěru. Sebevíce obtížný úkol pro mě již nebyl problém, a hlavně už jsem nepotřeboval tolik energie a tolik přemýšlet abych zadané úkoly bezezbytku a bezchybně splnil.

Tazatel: A finanční ohodnocení Vás nelákalo?

Petr: Je demotivující, když vidíte, že podstatná většina vojáků jezdí do mise kvůli penězům, protože nemají stejný cíl jako já, ale naopak je pro mě obrovskou motivací, když je dokážu zcela, nebo aspoň částečně nasměrovat na podobnou cestu a oni najdou i jinou motivaci, než jsou peníze.

Tazatel: Myslíte si tedy, že u většiny vojáků jsou motivací pouze peníze?

Petr: Z mého pohledu neexistuje částka, která by dokázala vyčíslit lidský život, a proto je pro mě absurdní jezdit do mise pro peníze. Bohužel ne každý má tento názor, ale ať si říká, kdo chce, co chce, jsme v bojové zóně a každý zde jistým způsobem nasazuje svůj život.

2. Tazatel: Jak reagovala rodina na Vaši účast na zahraniční misi?

Petr: Ve chvíli, kdy jsem rodině oznámil, že nastupuji do přípravy pro vyjetí do zahraniční mise byli překvapeni. Nikdo z nich mi to nerozmlouval, protože ví, že by se mnou stejně nehnuli.

Tazatel: Řekl jste rodině své důvody, proč jste rozhodl účastnit zahraniční mise?

Petr: Jak jsem zmínil již výše, spousta lidí vidí v misích peníze, a tak to bylo i s mou rodinou. Každý uvažuje tak, že za půl roku vydělat hromadu peněz, kterou u nás běžnou prací nevyděláte je super, ale taky si říkám, že tam můžu umřít. Vysvětlit jim, že chci do mise, protože prostě chci a že to беру jako vrchol mého působení, jako velitel čety na bojové jednotce, a že mě peníze nezajímají to byl nadlidský výkon a stejně si myslím, že se to nepovedlo. Peníze pro mě budou důležité až budu mít v hlavě jasno na co je použiji.

3. Tazatel: Byla Vaše rodina podrobněji seznámena s tím, co Vás na misi čeká a jaká bude Vaše náplň práce?

Petr: Jsem realista a možná někdy říkám věci moc na přímo a nehledím na lidské city. V tomto případě každý zná rizika a ví, že jsou dvě možnosti. Buď se vrátím, nebo ne. Z tohoto důvodu jsem nic netajil a mluvil o naší práci otevřeně a podrobně.

4. Tazatel: Pozoroval jste nějaké změny na svém psychickém stavu během účasti na misi? Pokud ano, můžete mi je popsat?

Petr: Přijde mi, že mám stejné nálady jako doma. Občas lenivý, podrážděný, unavený a znechucený. Pak jsou ty pozitivní změny nálad, jakože vaše fyzická forma jde nahoru, plníte si, co máte a někdy i nad standartně. Zlepšuje se vám také angličtina. Problém je v tom, že v tomto prostředí člověk nevnímá ty pozitiva, tak intenzivně, jak ty negativa.

Tazatel: Zažil jste na misi nějaké okamžiky, kdy to bylo Vás opravdu těžké?

Petr: Samozřejmě, člověku se stýská po domovu. Stesk je tady ještě více umocněn v případě nějakého nezdaru, v případné nemoci, také při pocitu bezmoci, když plníte úkoly, které pro vás nedávají smysl. Toto jsem pozoroval i u svých podřízených. Tyto okamžiky jsou pro Vás ještě těžší, když víte, že není možnost se okamžitě vrátit domů.

5. Tazatel: Změnil se nějakým způsobem Váš dosavadní život?

Petr: Na misi jsem obnovil svou vášeň k posilování, a také nové způsoby, jak nakládat se svým tělem. Jinak se mi změnil všeobecný pohled na svět. Vážím si více všedních věcí, které jsem bral vždy jako samozřejmost.

6. Tazatel: Vnímali jste po návratu z mise změnu na Vašem vztahu s partnerkou či manželkou?

Petr: Manželku ani partnerku nemám.

Příloha č. 4- Podrobný rozhovor s Romanem

1. Tazatel: Jaká byla motivace k Vaší účasti na misi?

Roman: Účast na misi je v rámci mého útvaru mandatorní, a ne není odpověď. Jsou případy, u kterých lze udělit výjimka. Na druhou stranu účast na zahraniční misi vnímám spíše jako čest a fakt, že mi byla svěřena důvěra reprezentovat naši armádu potažmo Českou republiku v zahraničí.

2. Tazatel: Jak reagovala rodina na Vaši účast na misi?

Roman: Jejich reakce stejná jako ve většině případů. Měli o mě strach.

3. Tazatel: Byla Vaše rodina podrobněji seznámena s tím, co Vás na misi čeká, a jaká bude Vaše náplň práce?

Roman: Moje rodina je primárně seznámena se samotnou destinací a obecnou charakteristikou funkční a zahraniční operace. Nicméně samotná náplň práce není rodinným příslušníkům sdělována, a to z důvodu operační bezpečnosti, ze kterých vychází ochrana rodinných příslušníků v ČR.

4. Tazatel: Pozoroval jste nějaké změny na svém psychickém stavu během účasti na misi? Pokud ano můžete mi je popsat?

Roman: Určitě. V tomto případě, ale záleží na zahraniční operaci, kterou voják prochází. Jsou destinace, které lze považovat za rizikovější a destinace, které jsou v tomto ohledu klidnější.

Tazatel: Kterou z destinací, ve kterých jste působil považujete za nejnáročnější?

Roman: V tomto případě určitě Afganistán. Tam jsem procházel jistým psychickým vývojem, jimž byla prvotní obava, jestli veškeré stanovené úkoly zvládnou až po zdraví a strach o svou bezpečnost. V tomto prostředí se setkáváš s odstřelováním základny, ale především s výjezdy mimo základnu, které jsou vždy nebezpečné.

Tazatel: S čím jste se ještě po psychické stránce musel na misi vyrovnat?

Roman: Určitě s obavami a strachem o své rodinné příslušníky. Obával jsem se, aby se jim během mého působení na misi něco nestalo (mám na mysli úraz, nebo nemoc). Pokud

bych měl shrnout celkově svůj psychický stav, tak se jednalo spíše o kolísání nahoru a dolu v závislosti na vývoj rodinného života, který mě přímo ovlivňoval. Samotný pobyt v zahraniční misi již člověk tolik nevnímá a bere ho spíše jako rutinu.

5. **Změnil se nějakým způsobem Váš dosavadní život?**

Roman: Pokud tyto změny budu vztahovat na účast na zahraniční misi, tak potom zcela jistě, a to především v ujasnění si životních priorit. Přičemž na prvním místě i vzhledem k povolání a četnosti nasazení je moje rodina, poté zdraví a až na posledním místě práce samotná. Ne, že by to před samotným nasazením bylo jinak, spíše se jsem si tyto priority více upevnil.

6. **Tazatel: Vnímali jste po návratu z mise změnu na Vašem vztahu s manželkou?**

Roman: Z mého pohledu vztah po návratu ze zahraniční mise prochází několika fázemi. Aspoň u nás to tak bylo.

Tazatel: Můžete mi jednotlivé fáze specifikovat?

Roman: Naše první fáze bylo takové ořukávání a zjišťování toho co se doma změnilo. Zda je manželka tou stejnou osobou, kterou jsem opouštěl a jestli je vše ve stejném stavu, ve kterém jsem rodinu opouštěl. Druhá fáze je střed s realitou běžného života, což byla pro mě ta nejtěžší část. Člověk je zvyklí na svůj režim a najednou se po něm vyžaduje úplně něco jiného než po dobu jeho nasazení. Poslední fáze je dlouhodobá adaptace a zjišťování, jestli je člověk schopen pokračovat v rodinném životě ve kterém ho opouštěl. V této fázi může docházet k pochybám a srovnávání režimu tzv. operačního a rodinného, což může vést k případným nepochopením, nedorozumění, změně životních priorit a dalším pochybám v dlouhodobém vztahu.

Příloha č. 5 – Podrobný rozhovor s Honzou

1. Tazatel: Jaká byla motivace k Vaší účasti na misi?

Honza: Jednoznačně získání nových zkušeností. V České republice pracuji v oboru logistického zabezpečení a člověk už tuhle práci po letech vnímá spíše jako určitý stereotyp. Když jsem dostal nabídku do zahraniční mise, tak jsem neváhal. Chtěl jsem si vyzkoušet jaké to je pracovat v jiných klimatických podmínkách, a také jsem to považoval za dobrou pracovní příležitost.

Tazatel: Bylo Vaší motivací i finanční ohodnocení?

Honza: Ano bylo. Říkám to upřímně. Stavíme dům a možnost finančního přivýdělku nad rámec běžných příjmů bylo pro mě lákavé.

2. Tazatel: Jak reagovala rodina na Vaši účast na zahraniční misi?

Honza: Pozitivně. Svou manželku jsem po celou dobu své profesionální kariéry připravoval na to, že se jednou chci účastnit zahraniční mise. Když tato nabídka přišla, tak mě rodina maximálně podporovala.

3. Tazatel: Byla Vaše rodina podrobněji seznámena s tím, co Vás na misi čeká a jaká bude Vaše náplň práce?

Honza: Ano byla. Pracoval jsem v kanceláři na letišti v Kábulu, tak kromě raketových útoků na základnu jsem nebyl vystavován takovému nebezpečí, jak jsou kluci, co vyjíždí pravidelně mimo základnu. Z tohoto důvodu jsem mohl rodinu seznámit se všemi aspekty o mém působení v zahraniční operaci.

4. Tazatel: Pozorovali jste nějaké změny na Vašem psychickém stavu během účasti na misi? Pokud ano můžete je popsat?

Honza: Tato otázka by spíše měla směřovat na kolegy, s kterými jsem v misi byl. Osobně si myslím, že jsem to psychicky zvládal dobře a nepocíťoval jsem a nepocíťuji žádné „změny“ na svém psychickém stavu.

5. Tazatel: Změnil se nějakým způsobem Váš dosavadní život?

Honza: Upřímně můžu konstatovat, že se můj život po misi moc nezměnil. Samozřejmě mám trochu jiný náhled na život. Začal jsem si více vážit všedních věcí, ale že by se mi změnil nějak dosavadní priority to určitě ne.

6. Tazatel: Vnímali jste po návratu z mise změnu na Vašem vztahu s manželkou/partnerkou?

Honza: Na zahraniční operaci jsem odjížděl od fungující rodiny, a také jsem se do fungující rodiny zase vrátil. Když nad tím teď přemýšlím možná je to způsobeno tím, že jsme spolu se svou manželkou 15 let a za tu dobu jsme si prošli řadou situací, které nás vždycky více semknuly.

Tazatel: Takže žádné změny jste na svém vztahu nepocítili?

Honza: Jsme si více vzácnější, ale to je půlročním odloučením asi normální.

Příloha č. 6 – Podrobný rozhovor s Tomášem

1. Tazatel: Jaká byla motivace k Vaší účasti na misi?

Tomáš: Největší motivátor pro všechny vojáky jsou peníze. I já to tak měl. Každý druhý platí nějakou hypotéku, a tak je ochoten to riziko podstoupit. Teda aspoň já to takhle vnímám.

Tazatel: Měl jste i jinou motivaci, kromě finančního ohodnocení?

Tomáš: Byla to pro mne také zkušenost v nové pozici a v neposlední řadě kooperace s US jednotkou, kde jsem si mohl vylepšit angličtinu.

2. Jak reagovala rodina na Vaši účast na zahraniční misi?

Tomáš: Tak zcela určitě nadšena nebyla, ale my vojáci holt chodíme do armády s tím, že mise jsou neoddlínnou součástí naší kariery a všichni být doma nemohou. Takže jsme si sedli, vysvětlili si to a hotovo.

3. Tazatel: Byla Vaše rodina podrobněji seznámena s tím, co Vás na misi čeká a jaká bude Vaše náplň práce?

Tomáš: Myslím, že jsem se snažil ji to vše vysvětlit, ale situace se tam dost často mění, a tak si uvědomuji, že jde spíše o mlžení, aby doma netrpěli.

Tazatel: Rodina tedy nebyla konkrétněji seznámena s tím, co Vás na misi čeká?

Tomáš: Pracuji jako pyrotechnik s náložemi, různými nástrahami a municí. K mé pozici patří především práce venku. Už tak jsem věděl, že rodina má o mě strach, tak proto jsem ji sděloval jen nejnnutnější záležitosti.

4. Tazatel: Pozorovali jste nějaké změny na Vašem psychickém stavu během účasti na misi? Pokud ano můžete je popsat?

Tomáš: Nemyslím si, že by šlo o nějaké zásadní změny, protože v misi je stav zvaný “ponorka“ úplně běžný, a tak ho ani nevnímám jako změnu. Lidi si na nervy prostě lozí a pokud ne, tak lžou, anebo něco tají.

Tazatel: Mohl by jste mi tohle blíže specifikovat?

Tomáš: Mám na mysli, že se vzájemně pomlouvají a tváří se jakoby nic. Hlavně osobního prostoru voják moc nemá, a tak je to o partě!!!

5. Tazatel: Změnil se nějakým způsobem Váš dosavadní život?

Tomáš: Nezměnil! Vše jako dřív, jen to předtím bylo před misí a teď je to po misi. Pokud se bavíme o post traumatu, tak ten rozhodně nemám.

6. **Tazatel: Vnímali jste po návratu z mise změnu na Vašem vztahu s manželkou/partnerkou?**

Tomáš: Po první misi určitě ano, ale asi to bylo dáno tím, že tam to bylo jiné a já jsem byl po návratu nějakou dobu mimo. Připouštím, že to tak bylo, ale člověk si to neuvědomuje. Nyní cítím, že je vše OK. I okolí mi říká, že jsem se vrátil v pohodě, tak věřím, že to tak je.